

Årsrapport 2017

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 15.03.2018

Innhold

Forord

Del I Leders beretning

Del II Introduksjon til verksemda og hovudtal 2017

- Organisering av senteret i 2017 og hovudtal
- Organisering av direktoratet i 2017 og hovudtal

Del III Årets aktiviteter og resultater

- Sektormålene
- Brukereffekt mål
  - Senter for IKT i utdanningen
  - Utdanningsdirektoratet
- Andre prioriterte oppgaver
- Særskilte aktiviteter
  - Senter for IKT i utdanningen
  - Utdanningsdirektoratet

Del IV Styring og kontroll i verksemda

- Senter for IKT i utdanningen
- Utdanningsdirektoratet

Del V Vurdering av fremtidsutsikter

Del VI Årsregnskap 2017 Senter for IKT i utdanning

- [Ledelseskommmentar](#)
- [Prinsippnote](#)
- [Årsregnskap for Senteret 2017 med tabeller](#)

Del VI Årsregnskap 2017 for Utdanningsdirektoratet

- [Ledelseskommmentar](#)
- [Prinsippnote](#)
- [Årsregnskap for Utdanningsdirektoratet 2017 med tabeller](#)

Kilder

Forord

Virksomhetene Senter for IKT i utdanningen (senteret) og Utdanningsdirektoratet (direktoratet) fusjonerte 01.01.2018 og dannet et nytt direktorat: Utdanningsdirektoratet – direktoratet for barnehage, grunnopplæring og IKT.

Kunnskapsdepartementet besluttet ved årsskiftet 2017/2018 at årsrapportene for senteret og direktoratet skulle slås sammen til ett dokument. Virksomhetene hadde i 2017 separate tildelingsbrev og til dels ulike rapporteringskrav. Virksomhetenes omtale av organisering av virksomheten, nøkkeltall for 2017, mål og oppdrag og særskilte rapporteringskrav knyttet til styring og kontroll er derfor gitt i adskilte kapitler.

For å få en best mulig fellesrapport tok direktoratet kontakt med Direktoratet for økonomistyring (DFØ), som kom med anbefalinger til struktur og innretning på rapporten. Nedenfor beskriver vi hvordan vi har løst dette i henhold til deres anbefalinger.

Del I Leders beretning

Det er direktøren for det nye Utdanningsdirektoratet som er ansvarlig for innholdet i beretningen, og som skal signere den.

Del II Introduksjon til verksemda og nøkkeltal

Her omtales det nye direktoratets samfunnsoppdrag og organisering innledningsvis. Det er foreløpig ikke utarbeidet nøkkeltall for 2018. Organisering og nøkkeltall for 2017 – for henholdsvis senteret og direktoratet – er lagt ved som klikkbare PDF-filer.

Del III Årets aktiviteter og resultater

Innholdet i Del III er delt i en tilbakemelding fra senteret og en tilbakemelding fra direktoratet sett opp mot målene og kravene i tildelingsbrevet for 2017 for hver virksomhet.

I direktoratets tildelingsbrev for 2017 har KD lagt inn en rekke styringsparametere og bestilling av

styringsinformasjon under hvert mål. Parameterne er i all hovedsak omtalt under de respektive målene, mens styringsinformasjonen – som forteller noe om tilstanden i sektorene – er omtalt under sektormålene.

Del IV Styring og kontroll i verksemda

Innledningsvis løfter vi fram noen refleksjoner knyttet til virksomhetsstyringen i 2018. Deretter følger en omtale av særskilte rapporteringskrav for henholdsvis senteret og direktoratet i adskilte kapitler.

Del V Vurdering av framtidsutsikter

Direktøren for det nye Utdanningsdirektoratet gir noen vurderinger av framtidsutsikter blant annet med bakgrunn i Del I og Del III.

Del VI Årsregnskap 2017

Vi legger ved to separate årsregnskap med kommentar fra lederen i årsrapporten, ett fra direktoratet og ett fra senteret. Direktøren for det nye Utdanningsdirektoratet signerer begge årsregnskapene.

Del I Leders beretning

2017 har vært et år preget av arbeidet med Kunnskapsdepartementets organiseringsprosjekt og deretter arbeidet med fusjon: Fra 1. januar 2018 fusjonerte Senter for IKT i utdanningen og Utdanningsdirektoratet. Samtidig har det vært «business as usual» og vektlegging av leveranser i henhold til tildelingsbrev og oppdrag.

Hovedbegrunnelsen for sammenslåingen var at man skulle samle ressursene, kompetansen og virkemidlene staten har for å utvikle bedre barnehager og skoler. Det nye direktoratet skal gi mer effektiv oppgaveløsning og bedre måloppnåelse. Les mer om fusjonsprosessen [i denne rapporten](#).

Positive tilbakemeldinger fra skoler og barnehager

Høsten 2017 gjennomførte Utdanningsdirektoratet en stor omdømmeundersøkelse – den første på fem år. Resultatene var gjennomgående gode, og det var særlig positive tilbakemeldinger på vår digitale formidling (udir.no). Det var også en klar reduksjon i oppfatninger om at direktoratet er årsak til prestasjons- og rapporteringspress i skolen. Slike tilbakemeldinger er svært nyttige i arbeidet med å videreutvikle tjenestene og virkemidlene våre.

Fagfornyelsen involverer brukerne

Arbeidet med å fornye fagene i skolen har vært en stor oppgave i 2017. Dette året har vi først og fremst arbeidet med hva det sentrale innholdet i læreplanene skal være. Dette har vi gjort gjennom blant annet å utvikle kjerneelementer i fagene – det viktigste elevene skal lære i fagene. Selve læreplanarbeidet går vi i gang med i 2018.

I dette arbeidet jobber vi åpent og involverer brukere underveis. Vi deler skisser og inviterer til innspill i mange deler av prosessen. Vi ser fra alle innspillene og tilbakemeldingene vi har fått dette året, at fagfornyelsen engasjerer. Åpenhet og involvering bidrar til å sikre høy kvalitet i leveransene.

Vi har bidratt til at elever i grunnskolen etablerer digitale ferdigheter

Som pådriver og leverandør av digitale tjenester har vi bidratt til kvalitetsheving og fornyelse i sektorene. Gjennom to av IKT-senterets viktigste ressurser, iktplan.no og dubestemmer.no, har vi bidratt til arbeidet med å utvikle elevenes digitale ferdigheter.

Mange elever har det ikke trygt og godt på skolen

I Elevundersøkelsen 2017 svarte flere elever at de blir mobbet. Fylkesmennene mottok 563 henvendelser angående mobbesaker fra elever og foresatte siste halvår 2017. Dette tyder på at det nye regelverket fungerer etter intensjonen om å sørge for raskere, tryggere og enklere håndheving når elever ikke har det trygt og godt på skolen. Samtidig er det helt sentralt at skoler og skoleeiere arbeider systematisk og forebyggende med skolemiljøet for å redusere tallet på elever som opplever å bli mobbet. I løpet av de siste årene har vi iverksatt flere tiltak for å styrke det forebyggende arbeidet på skolene. Ett av tiltakene er Læringsmiljøprosjektet, og en evaluering av prosjektet viser positive resultater.

Vi har gode forutsetninger for å løse oppgavene våre

Gjennom fusjonen mellom Senter for IKT i opplæringen og Utdanningsdirektoratet har vi styrket vår kompetanse og kapasitet og er godt rustet til å løse oppgavene våre i årene som kommer.

Oslo 15.mars 2018

Hege Nilssen
Utdanningsdirektoratet

Del II Introduksjon til verksemda og hovudtal 2017

Utdanningsdirektoratet – det nye direktoratet for barnehage, grunnopplæring og IKT

Utdanningsdirektoratet og Senter for IKT i utdanninga (senteret) har hatt overlappende eller tilgrensande ansvar og oppgåver. For å få ei god styring og utvikling i sektorane blei vi frå 1. januar 2018 slått saman til Utdanningsdirektoratet – direktorat for barnehage, grunnopplæring og IKT. Omtale av organiseringa av

senteret og Utdanningsdirektoratet i 2017 med tilhørende nøkkeltal ligg ved med lenke til slutt i denne delen. Under presenterer vi den nye verksemda.

Tilknytingsform

Utdanningsdirektoratet (direktoratet) er eit ordinært statleg forvaltningsorgan (bruttobudsjettert verksemd) under Kunnskapsdepartementet (KD). Vi har også etatsstyringsansvar for utdanningsadministrasjonane til fylkesmennene og det statlege pedagogiske støttesystemet Statped. Vidare har vi etatsstyringa av styret for dei to statlege samiske vidaregåande skolane i Finnmark og for Sørsamisk kunnskapspark (tidlegare Sameskolen for Midt-Noreg).

Fagstyringa av dei ti nasjonale sentera for kvalitet i opplæringa gjekk ut av porteføljen vår frå 01.01.2018. Senter som er involverte i nasjonale fleirårige satsingar, vil føre dette arbeidet vidare ut oppdragsperioden.

Samfunnsoppdraget vårt

Direktoratet har eit overordna forvaltningsansvar for barnehage, grunnskole og vidaregåande opplæring. Vi skal sikre at norsk utdanningspolitikk blir sett i verk og følgd opp, og at retten for barn, ungdom og vaksne til eit likeverdig tilbod i barnehage, skole og opplæring blir tatt vare på. Digital kompetanse og digitalisering skal integrerast i verkemidla våre for å gi større gjennomslagskraft i utdanningssektoren.

Mange aktørar har ansvar for å realisere ambisjonane i utdanningssektoren. Sektormåla beskriv kva vi skal oppnå saman. Utdanningsdirektoratet har ei stilling mellom Kunnskapsdepartementet og barnehage- og skoleeigarar, og har ansvar for å utvikle og bruke verkemiddel slik at barnehage- og skoleeigarar har tilstrekkeleg kompetanse og kapasitet til å nå måla.

Mål for barnehagen

- Barnehagar med høg kvalitet som fremmer trivsel, leik og læring
- Eit tilgjengeleg barnehagetilbod til alle barn
- Føreseielege rammevilkår som medverkar til mangfald og likeverd i barnehagesektoren

Mål for grunnopplæringa

- Elevane skal meistre grunnleggande dugleikar og ha god fagleg kompetanse
- Elevane skal ha eit godt og inkluderande læringsmiljø
- Fleire elevar og lærlingar skal gjennomføre vidaregåande opplæring

Som fagorgan har direktoratet ei rådgivingsrolle overfor departementet og den politiske leiinga. Vi skal mellom anna bidra med utgreiingar, utvikle og formidle relevant kunnskap og gi innspel til ulike statsbudsjetts- og stortingsdokument.

Direktoratet har ansvar for å utvikle læreplanar for skolen og rammeplanar for barnehagen. Vi utarbeider mellom anna kartleggingsprøver, nasjonale prøver og sentralt gitt eksamen for norsk grunnskole og vidaregåande opplæring. Ein stor del av arbeidsinnsatsen er retta mot rettleiings- og støttearbeid overfor sektorane.

Direktoratet er delegert den overordna nasjonale faglege myndigheita for tilsynsarbeid, og forvaltar og tolkar regelverket som gjeld for barnehagar og skolar i Noreg.

Samarbeid med andre direktorat

Utdanningsdirektoratet er ein del av Direktørnettverket, der ti direktorat innanfor velferdssektoren er representerte. Formålet med nettverket er mellom anna å bidra til dialog og samarbeid på tvers av sektorane.

For å sikre at barn og unge får opplæring sjølv om dei oppheld seg i ein barnevernsinstitusjon eller har eit langvarig sjukehus-/rehabiliteringsopphald, jobbar direktoratet tett saman med Helsedirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Arbeids- og velferdsetaten på område som kryssar faggrensene.

Omtale av organisasjonen og leiinga

Ved inngangen til 2018 har direktoratet 333,9 årsverk fordelt på dei fire lokasjonane våre:

Tromsø:	31,7 årsverk
Molde:	21,7 årsverk
Hamar:	10,8 årsverk
Oslo:	269,7 årsverk

Direktoratet er delt inn i seks divisjonar og to stabar med ulike arbeidsområde knytte til barnehage, grunnopplæring og IKT: myndigheitsoppgåver, vurdering og analyse, støtte-, rettleiings- og utviklingsoppgåver, forvaltning av regelverk, dokumentasjon og administrasjon. Kvar divisjon har underliggande avdelingar med oppgåver innanfor arbeidsområdet til divisjonen.

Organisasjonskart for direktoratet frå 01.01.2018

Direktoratet er organisert med direktør, to stabar og seks divisjonar. Leiarane av divisjonane utgjer toppleiinga i verksemda. Kvar divisjon har frå tre til fem underliggande avdelingar.

Det var ein føresetnad for fusjonen at det nye direktoratet skulle integrere porteføljen til Utdanningsdirektoratet og porteføljen til Senter for IKT i opplæringa på ein måte som skaper gode og

hensiktsmessige synergier. Modellen vi valde, gir rom for ein viss grad av funksjonsdeling, men også ei god ramme for organiseringa av det nye direktoratet.

Organiseringa av direktoratet vil bli evaluert og eventuelt justert etter at strategien er ferdigstilt og vi har hausta nokre erfaringar.

Organisasjonskart Utdanningsdirektoratet

Vi er i gang med å definere nøkkeltal for perioden 2018–2020 som seier noko om kjerneverksemda til direktoratet.

Organisering av senteret i 2017 og hovudtal

[Del II Introduksjon til verksemda og hovudtal 2017 \(pdf\)](#)

Organisering av direktoratet i 2017 og hovudtal

[Del II Introduksjon til verksemda og hovudtal 2017 \(pdf\)](#)

Del III Årets aktiviteter og resultater

Sektormålene

Sektormål for barnehagefeltet og grunnsopplæringen

Kunnskapsdepartementet har satt følgende overordnede mål for barnehagesektoren og grunnsopplæringen:

- Barnehager med høy kvalitet som fremmer trivsel, lek og læring
- Et tilgjengelig barnehage tilbud for alle barn
- Forutsigbare rammevilkår som medvirker til mangfold og likeverd i barnehagesektoren
- Elever som mestrer grunnleggende ferdigheter og har god faglig kompetanse

- Et godt og inkluderende læringsmiljø for elevene
- flere elever og lærlinger som gjennomfører videregående opplæring

Utdanningsdirektoratet (direktoratet) og Senter for IKT i utdanningen (senteret) har i 2017 hatt ulike roller og virkemidler for å skape den ønskede utviklingen i sektorene. Felles for begge virksomhetene er at vi har brukt utstrakt kompetanseheving i sektorene for å nå både sektor- og brukereffektmålene. Utadrettet støtte og veiledning overfor sektorene – basert på et pålitelig kunnskapsgrunnlag – har også vært en vesentlig del av begges oppgaveportefølje. Direktoratet skal i tillegg sikre at barnehage- og skoleeiere følger nasjonale bestemmelser gjennom å forvalte regelverk og tilskuddsordninger og føre tilsyn.

Vi har de siste årene brukt tjenstedesignmetodikk i flere av de store prosjektene vi har gjennomført. Brukernes vurderinger av utfordringer de møter i arbeidet med barn, unge og voksne, sett opp mot den støtten og veiledningen vi kan tilby, har ført til mer relevante og brukervennlige tjenester fra vår side. Brukerinvolvering som arbeidsmetode fases nå mer og mer inn i tiltaksutviklingen vår, slik at den på sikt setter standarden for måten vi jobber på. Dette påvirker også hvordan vi innretter kunnskapsgrunnlaget vårt.

Monitor 2016 viser at sektorene våre er på ulikt nivå når det gjelder å realisere potensialet i digitaliseringen. Det er et stort spenn i digital modenhet i barnehage og skole. Det er utfordrende for barnehage og skoler – midt oppi annet utviklingsarbeid – å prioritere dette.

Særlig senteret har lagt vekt på arbeidet med pedagogisk forsvarlig bruk av IKT i barnehagene, slik at alle barn, uavhengig av sosioøkonomisk bakgrunn, skal ha muligheter til å tilegne seg digitale erfaringer og ferdigheter. Utvikling av nye nettbaserte ressurser som støtter utviklingen av de barnehageansattes profesjonsfaglige digitale kompetanse, har vært et annet satsingsområde.

Mål for barnehagesektoren

For å videreutvikle kvaliteten i barnehagetilbudet må vi kjenne manglene og utfordringene. Kunnskapsgrunnlaget, inklusiv dialog med sektoren, gir oss et godt utgangspunkt for dette. Vi ser imidlertid at utfordringene er forskjellige fra kommune til kommune og også internt mellom barnehagene i kommunene. Det betyr at tiltakene vi utvikler, ikke nødvendigvis treffer og hjelper alle. Kompetanseutvikling og mer skreddersydde støtte- og veiledningstiltak knyttet til ulike utfordringer ser ut til å bli godt mottatt i sektoren. Det fyller et behov som ikke har vært tilstrekkelig ivaretatt tidligere.

Det er først og fremst et kommunalt ansvar å nå målet om et barnehagetilbud til alle barn. 91,1 prosent av barn i barnehagealder går i barnehage. Det er et svært høyt tall i europeisk sammenheng. I det store bildet er vi nær full barnehagedekning, men ikke alle deltar i like stor grad. I et inkluderings- og språkopplæringsperspektiv er det viktig å øke andelen minoritetsspråklige barn i barnehage, som nå er på 79 prosent. For staten er økonomiske virkemidler som gratis kjernetid, makspris, søskenmoderasjon, gratis heltidsbarnehage og SFO de viktigste. Direktoratet bidrar i all hovedsak gjennom tilskudd, informasjonsspredning og innhenting av data som sier noe om utviklingen i barnehagetilbudet.

Innføring av pedagognormen har ført til omfattende behov for kvalifisert arbeidskraft på barnehagefeltet. Tre av fire barnehager oppfyller pedagognormen i 2017 sammenlignet med litt over halvparten i 2014.

Målet om forutsigbare rammevilkår for de private barnehagene handler i stor grad om finansieringsordningen og regelverket knyttet til det. Det har vært behov for å forenkle regelverket og øke den statlige finansieringen for å bidra til forutsigbar drift av de private barnehagene. Dette er blitt regulert gjennom forskriftsendringer, som direktoratet har utarbeidet i samarbeid med Kunnskapsdepartementet.

Mål for grunnopplæringen

Elevenes læringsutbytte er nært knyttet til lærernes faglige kompetanse. Ett av tiltakene for å møte dette er regjeringens innføring av kompetansekrav for lærere i utvalgte fag. Vi ser en tydelig økning i antall lærere som oppfyller kompetansekravene i norsk, matematikk og engelsk, se vedlegg 1 nedenfor. Direktoratet bidrar til måloppnåelse på dette feltet med utstrakt kompetanseheving av lærere og ledere i samarbeid med UH-sektoren. Også på barnehageområdet er det gjennomført et omfattende kompetanseløft for pedagogisk personell og styreere de siste årene.

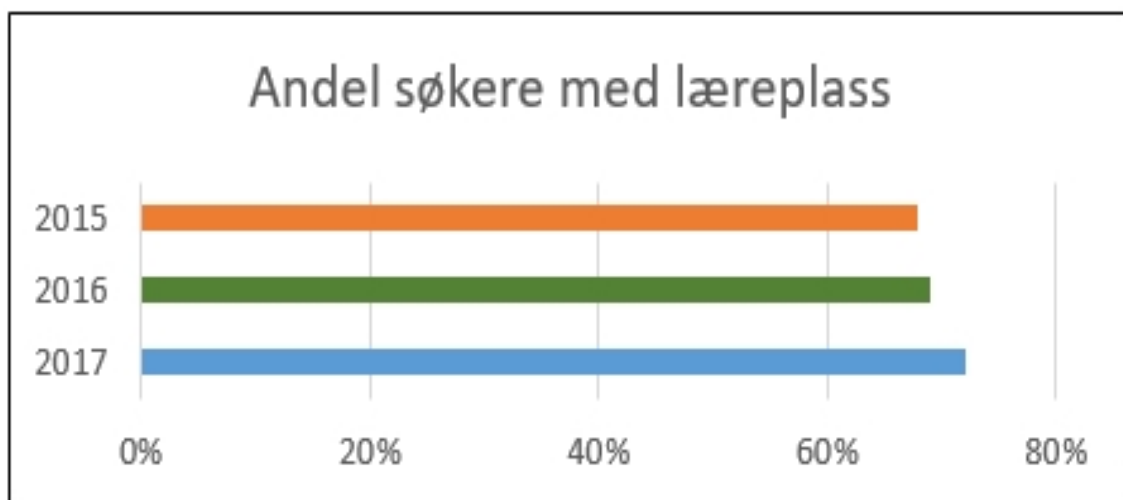
I desember 2017 kom rapporten PIRLS 2016 (Progress in International Reading Literacy Study 2016). Den viser at norske elevers lesekompetanse er på et høyt nivå. Av de nordiske landene er det kun Finland som har bedre lesere enn Norge. Fremgangen vi så fra 2006 til 2011 fortsetter til 2016. Dette gjelder både for elever på 4. trinn og på 5. trinn, og for både gutter og jenter. Flere skårer på det høyeste mestringsnivået og færre på det laveste. Jenter presterer fremdeles bedre enn gutter, og kjønnsforskjellene er litt større i Norge enn i Danmark og Sverige.

Det er fortsatt mange barn som ikke opplever et trygt og godt lærings- og skolemiljø. Regelverksendringer alene er ikke nok til å skape gode rammevilkår for læring og trivsel i skolen. Å omsette teori i praksis er utfordrende, og det finnes ingen felles oppskrift på hvordan barnehager og skoler kan sikre et godt lærings- og skolemiljø. Læringsmiljøprosjektet kombinerer for eksempel utredning av behov med differensiert støtte. Dette handler om å utvikle kompetansen i regelverksforståelse og regelverksetterlevelse hos pedagogisk personell og ledere.

Andelen barn som får spesialpedagogisk hjelp i barnehagen, har ligget på 3 prosent i 2017, en svak økning fra året før. Antall elever med vedtak om spesialundervisning per trinn har vært stabilt i flere år. Utfordringen ligger i den sterke økningen utover i utdanningsløpet – fra 3,8 prosent på første trinn til 10,6 prosent på tiende trinn, se vedlegg 2 nedenfor.

I 2017 registrerte vi den høyeste andelen som gjennomførte videregående opplæring, siden målingen startet for 17 år siden. 73 prosent av elevene fullførte og besto innen fem år. Likevel finner vi at Norge er blant de svakeste landene når det gjelder gjennomføring av yrkesfaglig videregående opplæring i løpet av normert tid (Education at a Glance 2017). OECD-rapporten peker på at graden av gjennomføring kan være påvirket av tilgangen til videregående opplæring. I Norge har alle tilbud om videregående opplæring, i motsetning til

mange andre land.

2017 fikk rundt 72 prosent av søkerne læreplass, sammenlignet med 69 prosent i 2015. Andelen lærlinger som har fått læreplass, har økt de siste årene, men det er fortsatt rundt 8 000 lærlinger som ikke har fått læreplass i 2017. Vi har tiltak knyttet til oppfølging av Samfunnskontrakt for etablering av flere læreplasser (2016–2020).

Vedlegg 1 [Andel lærere i grunnskolen som oppfyller kompetansekravene i norsk, engelsk, matematikk, norsk tegnspråk og samisk \(pdf\)](#)

Vedlegg 2 [Utvikling i andel elever med vedtak om spesialundervisning utover i utdanningsløpet \(pdf\)](#)

Brukereffekt mål

DEL III omtaler først årets innsats fra Senter for IKT i utdanningen etterfulgt av en omtale fra Utdanningsdirektoratet.

Senter for IKT i utdanningen

Mål for Senter for IKT i utdanningen i 2017

Hovedprioriteringene har vært å bidra til målene for virksomheten gjennom å balansere videreutvikling, forvaltning og drift av eksisterende tjenester, utvikling og innovasjon knyttet til etablering av ny kunnskap, støtte til tekniske og pedagogiske prosesser og etablering av nye tjenester og nye konsepter.

Senteret har gjennom sitt pådriveransvar for digital kompetanseutvikling hatt samarbeid med over 90 organisasjoner og enheter på tvers av utdanningssektoren og andre sektorer.

Senteret har vært fornøyd med prioriteringene og med ressursallokeringen vi har foretatt i 2017. Vi mener at senteret på en god måte har fordelt innsatsen mellom formidling, utvikling og leveranse.

Mål for Senter for IKT i utdanningen: Økt digital kompetanse hos ansatte i barnehagen og grunnsopplæringen

Senteret har hatt ulike virkemidler knyttet til kompetanseutvikling for ulike målgrupper i sektoren. Virkemidlene kan være verktøy og ressurser som legger til rette for kompetansehevende tiltak, eller tilrettelegging for å bygge kapasitet for kompetanseutvikling i sektoren.

Vår vurdering er at vår samlede innsats har bidratt til å realisere ambisjonene om økt digital kompetanse hos ansatte i barnehagen og grunnsopplæringen.

Rammeverk for profesjonsfaglig digital kompetanse

Senter for IKT i utdanningen har i 2017 hatt som mål å utarbeide og forankre et nasjonalt retningsgivende rammeverk og begrepsapparat knyttet til digital kompetanse. Dette skal gjøre det enklere å identifisere kompetansebehov for ulike roller og funksjoner i barnehage, skole og lærerutdanninger.

Som ledd i dette arbeidet lanserte Senteret i 2017 et rammeverk for lærerens profesjonsfaglige digitale kompetanse (PfdK). Rammeverket er utviklet i samarbeid med utvalgte lærerutdanninger, relevante fagmiljøer og nøkkelpersoner i sektoren. Med rammeverket etablerte vi et felles begrepsapparat og en felles referanseramme for hva lærerens profesjonsfaglige kompetanse innebærer.

Med Barnehagemonitor 2015 og innspill til den kommende rammeplanen har senteret lagt et grunnlag for en eventuell utvikling av et tilsvarende rammeverk for barnehagene.

Nettbaserte rådgivnings- og veiledningsressurser

For å understøtte kompetansehevingen av ansatte i sektorene har Senter for IKT i utdanningen i 2017 arbeidet for å tilby relevante nettbaserte rådgivnings- og veiledningsressurser for skoleeiere, barnehageeiere og ledere i skoler og barnehager.

IKTplan.no

En utstrakt foredragsvirksomhet overfor kommuner og fylkeskommuner og videreutvikling av IKT-plan har bidratt til økt digital kompetanse. IKT-plan utvikles i samarbeid med en rekke aktører i sektoren og kvalitetssikres i samarbeid med brukergruppene.

Senteret har store forventninger til at de nye kompetansepakken for helhetlig arbeids- og støttemateriell til skoleledere og skoleeiere vil bidra til kompetanseutvikling i sektorene. Det er også utviklet kartleggingsressurser til bruk i klasserommet og i lærerkollegiet og kompetansepakker for arbeidet med ny rammeplan i barnehagene.

Vi har fått mange tilbakemeldinger om at innholdet er godt egnet til elevnært arbeid, og at det gir lærerne

gode muligheter for refleksjon og konkrete tips om pedagogisk bruk av IKT og jobbing med læreplaner i fag. Nettsiden til IKT-plan har høye visningstall, noe som tyder på at innholdet oppleves relevant og nyttig for lærere. IKT-plan har fungert som en åpen og fleksibel plattform for støtteressurser, bygging av kompetanse gjennom praktiske kompetansepakker og eksempler på god praksis innenfor fagfeltet digitale ferdigheter.

Veilederforum.no

Tjenesten skal være et virkemiddel til å styrke kompetanse og kvalitet i veiledning og rådgivning på alle nivåer. Nettstedet har hatt en økning på 17,4 prosent sammenlignet med 2016. Tjenesten drives sammen med Kompetanse Norge og Utdanningsdirektoratet.

Matematikk 1-MOOC

Formålet har vært å styrke den matematikkfaglige kompetansen hos et stort antall lærere på 1.–7. trinn i form av et videreutdanningstilbud og et lett tilgjengelig etterutdanningstilbud. Høsten 2016 startet 300 lærere videreutdanningen, og våren 2017 gjennomførte i overkant av 80 prosent studiet med 30 studiepoeng. En evaluering fra Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) viste fornøyde studenter. Flertallet ga uttrykk for faglig utbytte og relevans og at undervisningen er god.

Senteret har tatt initiativ til å utvikle videreutdanning i profesjonsfaglig digital kompetanse, PfdK-MOOC. Høgskulen på Vestlandet (HVL) og Høgskolen i Sørøst-Norge (HSN) er de lærerutdanningene som tilbyr videreutdanningen på dette området.

Kunnskapsutvikling og endring av praksis

Senteret har initiert og gjennomført flere innovasjonsprosjekter for å bidra til kunnskapsutvikling og endring av praksis i sektorene.

Vi representerer Norge i European Schoolnet (EUN). Vi driver to innovative læringsarenaer og samarbeider med EUN om utviklingen av framtidens klasserom.

Gjennom EUN forvalter senteret eTwinning, et gratis nettbasert tilbud til lærere i skole og barnehage. Deltakelsen i eTwinning har økt med 10 prosent bare i løpet av det siste året.

Flere lærerutdanninger i Norge arbeider med å etablere og drive læringslaboratorier hvor innovativ bruk av teknologi står sentralt. Senteret arrangerer workshops med institusjonene for å bidra til implementeringen av PfdK i disse.

For å fremme en helhetlig praksis der IKT utgjør en viktig faktor, deler Senteret hvert år ut en digital barnehagepris og en innovasjonspris for grunnopplæringen.

Senteret har vært en aktiv bidragsyter i Nordic@BETT, som arrangeres i London med støtte fra Nordisk ministerråd.

Senteret ga ut tre nummer av det vitenskapelige tidsskriftet Nordic Journal of Digital Literacy (NJDL) i 2017 med 62 752 artikkelvisninger. NJDL har nå tredje flest artikkelvisninger av de 72 tidsskriftene på idunn.no.

Mål for Senter for IKT i utdanningen: Økt kvalitet i det pedagogiske arbeidet med digitale ferdigheter hos barn og unge

Senteret har i 2017 hatt stor aktivitet innenfor dette virksomhetsområdet, og det er vår vurdering at innsatsen har bidratt til å styrke de digitale ferdighetene hos barn og unge.

Digitale ressurser

Senteret har i 2017 utviklet digitale ressurser som skal bidra til at utvikling av digitale ferdigheter blir gjennomført etter forutsetningene i Kunnskapsløftet og i rammeplanen for barnehagen.

Senteret leverer tjenester som personvernskolen.no, delrett.no med elevguider, mye av ressursene i iktplan.no og dubestemmer.no – alle med økende bruk og bredde i innholdet i 2017.

Dubestemmer.no er en viktig nettressurs til bruk i skole og barnehage knyttet til digital dømmekraft. Senteret har prioritert barnehager, yngre barn og deres foresatte i utviklingen av innholdet i tjenesten.

Høsten 2017 fikk senteret og Datatilsynet prisen Global Privacy and Data Protection Award for veilederen om bilder av barn på nett. Det er The International Conference of Data Protection and Privacy Commissioners som deler ut prisen.

Den virtuelle matematikkskolen (DVM)

DVMs tre ulike tilbud har alle hatt en økning i antall elever fra tidligere år. Mange elever har valgt ikke å fortsette med DVM-Pluss etter de første hovedoppleggene. Prosjektgruppen analyserer årsakene med tanke på korrigeringer av tilbudet og markedsføringen.

DVMs infrastruktur brukes også i NAFO-prosjektet (Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring) Fleksibel opplæring, noe som viser potensialet i gjenbruk av erfaringene og teknologien fra DVM.

IKT i praksis

Senteret har arbeidet for å stimulere til læring som integrerer digitale ferdigheter på tvers av fagområdene og bidrar til kompetanseutveksling.

Iktipraksis.no er senterets satsing på spredning og deling av praksiseksempler. Iktipraksis omfatter nå også studenter ved lærerutdanningene for å gi dem erfaring med åpen digital deling og kompetanse i digital produksjon og distribusjon. Spredningseffekten av tjenesten er styrket gjennom integrering med iktplan.no.

Mål for Senter for IKT i utdanningen: Økt kvalitet i sektorenes infrastruktur og administrative prosesser

I 2017 har senteret hatt som mål å etablere nasjonale fellesløsninger og standarder som bidrar til å sikre effektivitet og kvalitet innenfor og på tvers av forvaltningsnivåene og på tvers av sektorene. Vår faglige vurdering er at aktivitetene som er gjennomført i 2017, har bidratt til å bedre kvaliteten i sektorenes infrastruktur og administrative prosesser.

Feide og Dataporten (Feide 2.0)

For skoleeiere er Feide i dag en virksomhetskritisk funksjon, og man har høye krav til stabilitet, oppetid og forutsigbarhet. Etter vår mening skjer innovasjonstakten i Feide innenfor sikre rammer, og aktiviteten er via Feides prioriteringsråd forankret i sektorenes behov. Senteret har i 2017 fokusert på rådgivning rundt innføring av sterk (to-faktor) autentisering med Feide.

Innsatsen vår har vært vesentlig for at vi i dag nærmer oss full dekning av Feide i grunnutdanningen. Feide framstår som et godt eksempel på en kostnadseffektiv, nasjonal og sektorovergripende fellesløsning med 120 millioner pålogginger i 2017.

I løpet av de siste årene har det vokst fram nye behov for å forenkle og effektivisere dataflyt og deling av informasjon mellom brukere, tjenester og skoleeiere. Senteret har i 2016/2017 åpnet for at noen skoleeiere kan koble seg til Dataporten, som er en tjenesteplattform og videreutvikling av Feide til Feide 2.0.

Kartlegging, veiledning og standardisering

Senteret har i 2017 arbeidet for å etablere, forankre og spre kunnskap om anbefalinger, retningslinjer og krav til pålitelig infrastruktur i sektoren. Målet er å ivareta de nasjonale føringene for offentlig sektor og samtidig ivareta personvern, informasjonssikkerhet og utdanningssektorens egenart.

For å understøtte IKT-systemer som samspiller gjennom bruk av felles standarder, har senteret forvaltet spesifikasjonen PIFU-IMS for personinformasjonsflyt i utdanningen.

Senteret har i 2017 ledet Norsk Standards komité for læringsteknologi. Komiteen har i 2017 økt antall prosjekter, arbeidsmøter og medlemsorganisasjoner.

Det er gjennomført ti todagersseminarer om General Data Protection Regulation (GDPR) for nye personvernombud og kommunale ledere. Tilbakemeldingene har vært positive både med hensyn til kvalitet på innholdet og relevans for egen kommunal virksomhet.

Utdanning.no og finnlærebedrift.no

Senterets målsetting har i 2017 vært å arbeide for å etablere en e-veiledningstjeneste med høy kvalitet og brukervennlige åpningstider for utdannings- og arbeidssøkende, rådgivere og veiledere.

Tjenesten Utdanning.no har i 2017 befestet sin posisjon som nasjonal portal og nettløsning for utdannings- og karriereveiledning gjennom økt kjennskap og økt bruk. 95 prosent av brukerne av Utdanning.no omtaler tjenesten som «god» eller «svært god».

I 2017 er tjenesten videreutviklet med en del ny funksjonalitet og flere støtteressurser.

I desember 2017 ble det lansert en ny versjon av finnlærebedrift.no. Verktøyet åpner for å finne potensielle lærebedrifter ut fra for eksempel offentlige godkjenninger og andre merkeordninger. Verktøyet kan blant annet sammenligne antall lærlinger med antall årsverk knyttet til faget i ulike kommuner og fylker. Alle fylkeskommunene leverer data til finnlærebedrift gjennom en frivillig avtale.

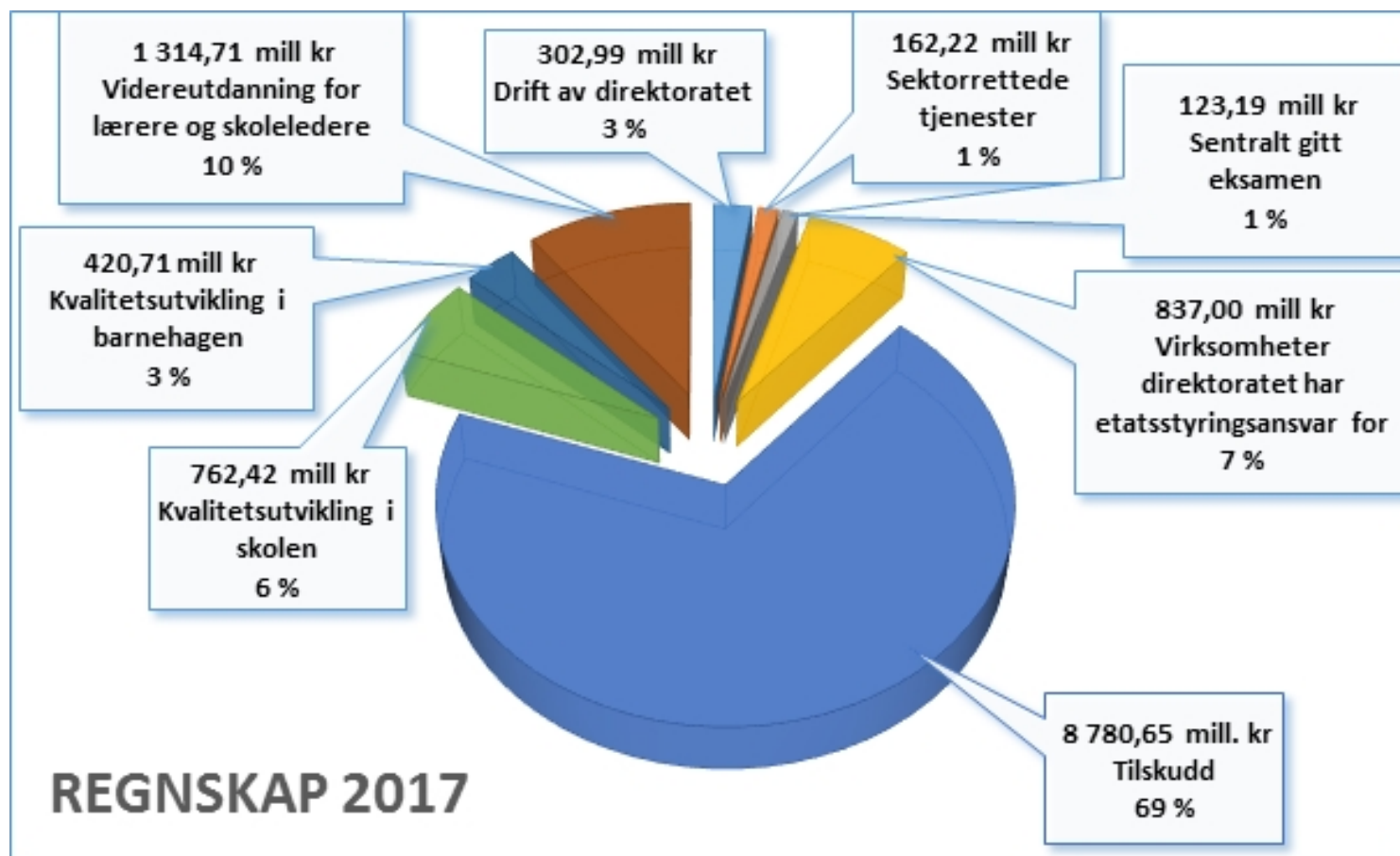
Senteret har arbeidet med å utvikle et dimensjoneringsverktøy rettet mot videregående yrkesfaglig opplæring. Prosjektet fikk sent i august 2017 de første uttrekkene av data fra Vigo og kan nå gå i gang med å bearbeide og visualisere data for prosjektets fem referansefylker.

Utdanningsdirektoratet

Mål for Utdanningsdirektoratet i 2017

Kompetanseutvikling i barnehage og grunnopplæring er det området direktoratet bruker mest ressurser på. Dette gjelder ikke bare tiltak for å øke fagkompetansen hos det pedagogiske personalet, men også kompetanseheving på regelverksområdet og bruk av kunnskapsgrunnlaget som direktoratet utvikler og formidler til beste for positiv kvalitetsutvikling i egen virksomhet.

Videreutdanning av lærere og ledere i grunnopplæringen er den største enkeltsatsingen og er på over 1,3 milliarder kroner.

Mål for Utdanningsdirektoratet: Barnehage- og skoleeier har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel

Tabellen nedenfor gir en oversikt over videreutdanningstilbud innen barnehage og grunnpoplæring 2017/2018.

Utdanningsdirektoratets videreutdanningstilbud innen barnehage og grunnpoplæring 2017/2018	Antall tilbud
Videreutdanning for barnehageansatte	35
Styrerutdanning	6
Videreutdanning for lærere	185
Rektorutdanning	10
Lærerspesialistutdanning	12
Videreutdanning yrkesfag	18
Videreutdanning PPT-ansatte	10
Videreutdanning PPT-ledere	1

Vi har valgt å omtale fem satsinger innenfor kompetanseheving fordi disse samlet gir en helhetlig styrket kompetanse, både kollektivt og individuelt, i barnehage og grunnsopplæring.

Revidert kompetansestrategi for framtidens barnehage

For å utvikle kvalitet i barnehagesektoren og realisere ambisjonene som ligger i rammeplanen, er barnehagepersonalets kompetanse av stor betydning.

Direktoratet organiserer blant annet videreutdanningstilbud for barnehagelærere, lederutdanning for styrere, arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning og fagskolelærerutdanning for barne- og ungdomsarbeidere. Det går fram av **Deltakerundersøkelsen** at kvaliteten på videreutdanningstilbudene vurderes som god, og at det er kultur for kunnskapsdeling i barnehagene. Undersøkelsen viser også at tilretteleggingsmidler kan være et godt incentiv for at flere barnehagelærere motiveres til å delta på videreutdanningsstudier.

Vi videreutvikler kompetanseutviklingstiltakene og følger opp den regionale ordningen for kompetanseutvikling for barnehager der fylkesmennene (FM) og universitets- og høyskolesektoren (UH) har en sentral rolle. Kapasitet og kompetanse hos FM og UH er en kritisk suksessfaktor. Vi mener at aktørene i barnehage- og skolesektorene må ha en dialog for å skape synergier i videreutviklingen av den regionale ordningen for barnehager og den desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling i skolen. For å legge til rette for dette informerer vi om de ulike innholdselementene med spesiell vekt på den nye regionale ordningen for barnehagesektoren og den nye kompetansemodellen for grunnsopplæringen.

Rammeplan for barnehagen

En ny rammeplan for innhold og oppgaver i barnehagen ble gjeldende i august 2017. For direktoratet har det i 2017 vært en prioritert oppgave å bidra til implementering av rammeplanen.

Vi arbeider kunnskapsbasert ved blant annet å bruke erfaringer fra implementeringen av forrige rammeplan og har supplert med informasjon fra høringer, intervjuer med fylkesmennene og tilbakemeldinger fra barnehagesektoren.

Et mål er at barnehagesektorens ulike nivåer bidrar aktivt i implementeringen, både ved å gi innspill til tiltakene direktoratet iverksetter, og gjennom selv å initiere tiltak.

I den nye rammeplanen ligger det særlige forpliktelser når det gjelder samisk innhold og oppgaver. Vi har sammen med utvalgte fylkesmenn utarbeidet en plan som spesielt skal ivareta det samiske.

Tall fra undersøkelsen **Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2017** viser at barnehagestyrere, -eiere og -myndigheter har fått informasjon om og tatt i bruk den nye rammeplanen. Basert på kunnskap om barnehagesektoren og tilbakemeldinger om behov har vi utviklet en ny visning av rammeplanen på udir.no. Her er rammeplanen tydeligere koblet til relevant støtte- og veiledningsmateriell og annen informasjon på

Udir.no. Vår vurdering er at vi i løpet av det første virkeåret har lyktes godt med å gjøre den nye rammeplanen kjent og forankret i barnehagesektoren.

Implementeringen er i full gang i mange barnehager, men det er variasjoner, og vi må fortsatt holde trykket oppe. Økte og endrede behov for støtte og veiledning kan oppstå etter hvert, og implementeringen vil påvirkes av hvorvidt barnehager får den kompetansen, kapasiteten og støtten de har behov for. For å følge opp implementeringen må vi ha en tett dialog med barnehagesektoren.

Ny kompetansemodell og nasjonale satsinger

Vi har gjennomført flere nasjonale satsinger på kompetanse- og kvalitetsutvikling i skolen. De nasjonale satsingene blir ofte godt mottatt, men det kan være krevende for skoler og kommuner å navigere mellom tilbudene og tilpasse dem lokalt. Nasjonale kompetansesatsinger gir ikke nok rom for lokale tilpasninger, og kommuner og fylkeskommuner har ulik kapasitet og kompetanse til å drive kvalitetsutvikling i skolen. I arbeidet med den nye kompetansemodellen har direktoratet tatt med seg viktige suksessfaktorer fra andre nasjonale satsinger som Ungdomstrinn i utvikling (2012–2017), Vurdering for læring (VFL) og Språkkommuner:

- satsing på skolebasert kompetanseutvikling
- utvikling av pedagogiske nettressurser
- etablering av lærende nettverk
- samarbeid mellom skolene og UH-sektoren
- lokalt arbeid med læreplaner og mer aktiv bruk av læreplanene
- bevissthet om sammenhengen mellom vurdering og lokalt arbeid med læreplaner
- skoleeiere og -ledere som pådrivere i utviklingsarbeid
- forankring av utviklingsarbeid på alle nivåer

Ny kompetansemodell

I Meld. St. 21 (2016–2017) Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen presenteres en ny modell for det statlige bidraget til kompetanseutvikling, som består av 3 ordninger:

- en innovasjonsordning (Forskningsrådets ansvar)
- en desentralisert ordning for kompetanseutviklingen
- en oppfølgingsordning

Desentralisert ordning for kompetanseutvikling

Fylkesmannsembetene har fått en sentral rolle i å legge til rette for samarbeid og langsiktig partnerskap mellom skoleeiere og UH-institusjoner i fylkesvise samarbeidsfora. Som ledd i arbeidet med ordningen har vi tatt initiativ til å etablere nettverk på nasjonalt nivå for fylkesmannsembetene og UH-institusjonene.

Mange av aktørene gir uttrykk for at målsettingen om større grad av lokal tilpasning av den statlige støtten til kompetanseutvikling er en riktig og viktig vei å gå. Skoleeiere så vel som UH-institusjoner gir også sin tilslutning til målsettingen om å utvikle et langsiktig partnerskap mellom skoleeiere og UH som utgangspunkt for kompetansemobilisering og bærekraftig utvikling av kompetansetiltakene lokalt.

Det har tatt tid å etablere samarbeidsfora i flere av fylkene. Dialogen mellom UH og skoleeierne er et viktig utviklingsområde når det gjelder å sikre kvalitet i de lokale kompetansetiltakene og et langsiktig perspektiv for UHs rolle.

Oppfølgingsordningen

Ordningen er etablert for at staten skal støtte og veilede kommuner og fylkeskommuner som over tid har hatt svake læringsresultater. Våren 2017 etablerte vi et indikatorsett som identifiserer kommunene.

Fylkesmannsembetene skal foreta en skjønnsmessig vurdering med utgangspunkt i denne informasjonen og etablere dialog med kommunene for å identifisere tiltak. Samtidig får kommunene tilbud om støtte og veiledning fra Veilederkorpsset, som er ett av de aktuelle tiltakene.

Gjennom nettverket for embetene har direktoratet etablert et godt samarbeid om oppfølging og tilrettelegging av ordningen.

Kompetanse for kvalitet

Strategien kompetanse for kvalitet er opprettet for å styrke lærernes og skoleledernes kompetanse.

Videreutdanning for lærere

Deltakerne opplever å ha stort utbytte av studiene. Kapasiteten på tilbudene i norsk, engelsk og matematikk har vært tilfredsstillende ut fra antall søknader, se vedlegg nedenfor. Andelen lærere som underviser i norsk, engelsk og matematikk, og som tilfredsstiller de nye kompetansekravene, har gått opp. Ifølge Deltakerundersøkelsen i 2017 melder flere lærere enn i 2016 at de tok videreutdanning på grunn av den nye kompetanseforskriften.

Direktoratet følger utviklingen i kvalitet på alle tilbudene med bakgrunn i tilbakemeldingene vi får fra deltakerne og tilbyderne. Vi fortsetter å holde erfaringsseminarer med de aktuelle UH-institusjonene som har ansvar for tilbudene i engelsk, norsk, matematikk og naturfag.

Flere deltakere enn tidligere svarer at skolen har en plan for deling av kunnskap, men andelen lærere som forteller om en positiv kultur for deling i skolen, har vært tilnærmet uforandret i flere år. Direktoratet mener det er nødvendig å tydeliggjøre sammenhengen mellom videreutdanning og andre tiltak der formålet er å utvikle profesjonelle læringsfellesskap på skolen.

Rektorutdanning

En evaluering av rektorutdanningen viser at deltakerne er svært fornøyd med studietilbudet. Deltakerne

forteller at studiet er relevant, har høy kvalitet og gjør dem mer bevisste på egen ledelsespraksis, og at de blir tryggere som ledere. Direktoratet er opptatt av at utdanningen skal gi avtrykk i praksis. De første funnene viser imidlertid at deltakerne i mindre grad faktisk har endret praksis. ...

Det er behov for å følge opp tilbyderne for å ivareta den høye kvaliteten på utdanningen, men også for å følge opp funnene knyttet til avtrykk i praksis. Dette er et tema som vi tar opp igjen når vi har et mer omfattende datagrunnlag.

Lærerspesialist

Lærerspesialist er en ny karrierevei for lærere som ønsker profesjonell utvikling som lærere samtidig som de fortsetter i klasserommet. Gjennom 2017 arbeidet direktoratet med å få på plass nye spesialistutdanninger i kroppsøving, kunst- og håndverksfag, yrkesfag, begynneropplæring og profesjonsfaglig digital kompetanse.»

Yrkesfaglærerløftet

Som et ledd i direktoratets arbeid med strategien Yrkesfagløftet – for fremtidens fagarbeidere igangsatte vi i 2016 en pilotering av kombinerte etter- og videreutdanningstilbud for yrkesfaglærere. Med bakgrunn i erfaringer fra piloten har vi igangsatt nye kompetanseutviklingstilbud innen yrkesfag.

For skoleåret 2017/2018 har direktoratet slått sammen tildelingen til ordningene Hospitering og Faglig oppdatering i regi av arbeidslivet. Det gjør at fylkeskommunene står friere til å prioritere mellom ordningene. Til tross for positive tilbakemeldinger fra fylkeskommunene har det vært et varierende aktivitetsnivå i 2017. Direktoratet fortsetter diskusjonen med fylkeskommunene om organiseringen av midlene til etterutdanning av yrkesfaglærere i 2018.

Direktoratet tildeler stipendmidler for å rekruttere fagarbeidere og andre med relevant bakgrunn til å bli yrkesfaglærere. Det er en utfordring å nå ut til aktuelle søkere utenfor skolesektoren. Direktoratet mener at vi må videreutvikle ordningen og i større grad tilpasse informasjonsarbeidet til målgruppene utenfor skolesektoren, som for eksempel de ulike bransjene og fagorganisasjonene og regional Nav.

Sluttrapporten fra FYR- prosjektet (Fellesfag, yrkesretting og relevans) viser at arbeidet har ført til endret undervisning for mange elever. Arbeidet følges opp med årlige bevilgninger gjennom et nettverk for fylkeskommunenes FYR-koordinatorer, ledet av direktoratet.

Vedlegg Deltakelse i ulike videreutdanninger

Mål for Utdanningsdirektoratet: Barnehageeiere, skoleeiere og barnehagemyndigheter forstår, formidler og etterlever regelverket

Brukerne våre er godt fornøyd med formidlingen av regelverket fra vår side. Vi ser at vi får færre henvendelser

på områder der vi har jobbet med formidling og presentasjon av regelverket.

Tilsyn som virkemiddel for læring og forbedring

Også i 2017 har vi jobbet med tiltak for å øke læringseffekten av tilsynet – både når det gjelder gjennomføringen av selve tilsynet, og når det gjelder tilgrensende aktiviteter. Vi får gode tilbakemeldinger på veiledningsaktivitetene i forbindelse med tilsyn. Blant annet viser tilbakemeldingene på fylkesmennenes tilsyn at veiledningsaktivitetene er nyttige og nødvendige.

Vi har videreutviklet egenerveringsverktøyet RefLex og TAVLA (for friskoler). Verktøyene er oppdatert med vesentlig flere temaer i 2017. Selv om brukerne av egenerveringsverktøyene gir gode tilbakemeldinger, ser vi at verktøyene kunne hatt flere brukere enn i dag.

Felles nasjonalt tilsyn 2014–2017

Med et stort regelverk, mange skoleeiere og begrensede ressurser er det nødvendig å foreta prioriteringer etter risiko og vesentlighet.

Vi har lagt vekt på at temaene i et felles nasjonalt tilsyn er sentrale områder på opplæringsområdet som også har politisk aktualitet:

- skoleeierens ansvar
- elevenes utbytte
- forvaltningskompetanse
- skolebasert vurdering

De felles nasjonale tilsynene kan ta for seg ett tema isolert eller flere temaer i kombinasjon – alt etter hva risikovurderingene tilsier. Gjennom å strekke tilsynsperioden ut over flere år og lage flere temaer som fylkesmennene kan velge å føre tilsyn med, får fylkesmennene bedre mulighet til å samordne tilsynene sine med andre velferdsområder der lokale risikovurderinger tilsier en tverrsektoriell tilnærming.

I 2017 har vi jobbet videre sammen med Helsetilsynet om å utvikle et felles, koordinert tilsyn. Målet er at vi skal lage et felles tilsyn på temaet meldeplikt til barnevernet. Som del av dette arbeidet jobber vi også med å samordne begrepsbruk og tilsynsmetode. Arbeidet er godt i gang og fortsetter i 2018.

For informasjon om regeletterlevelsen på de områdene hvor vi gjennomførte tilsyn i 2017, viser vi til oppsummeringsrapport for tilsyn som oversendes til departementet innen 30. april.

Prosjektet Regelverk i praksis

Prosjektet Regelverk i praksis ble gjennomført i perioden 2014–2016. Formålet med prosjektet var å styrke vår og fylkesmennenes formidlingsevne på regelverksområdet og å øke regelverksetterlevelsen på opplæringsområdet innenfor noen prioriterte områder.

Sommeren 2017 avsluttet Difi sin eksterne gjennomgang av prosjektet gjennom rapporten Jus + ped = sant. Difi sier at prosjektet har vist hvor viktig det er å involvere skoleeiere og skoler for at de skal forstå og bruke regelverket. Vi har lært hvordan vi må bygge bro mellom regelverket og den praktiske skolehverdagen. Skoleeiere og skoler har lært mer om formålet med de forskjellige delene av regelverket og hvordan regelverket kan anvendes i det daglige arbeidet.

Rapporten konkluderer også med at arbeidsmåter som dialog og samarbeid, bruk av nettverk og brukerretting av regelverksinformasjon gir gode resultater, samtidig som de utfordrer etablerte styringsprinsipper og tradisjonelle måter å jobbe på. Derfor er det nødvendig å bygge videre på erfaringene fra prosjektet og videreføre de vellykkede elementene i framtiden. Som illustrasjon på et område der vi har brukt arbeidsmetodene fra Regelverk i praksis, viser vi til arbeidet med å ruste oss og fylkesmennene, skoleeiere og skoler for innføringen av det nye regelverket om skolemiljø i nytt kapittel 9 A og forarbeidene til fagfornyelsen.

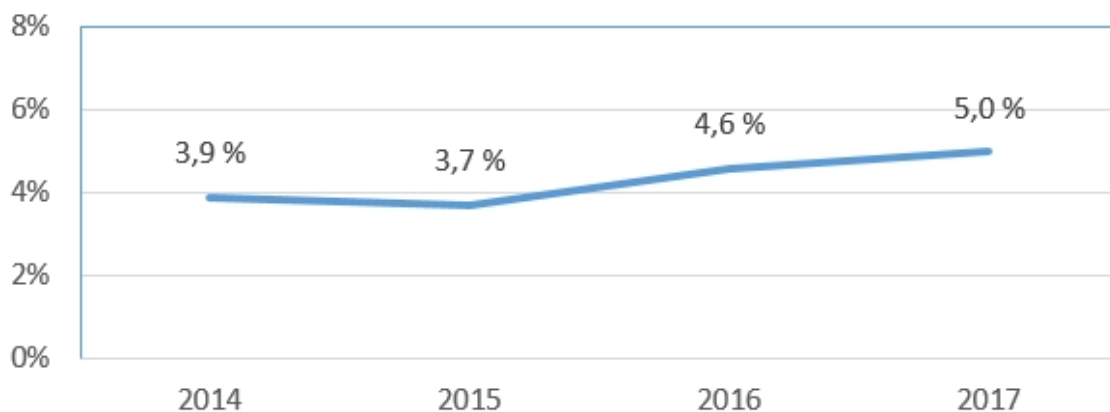
Arbeidet med et inkluderende barnehage- og skolemiljø

Inkluderende barnehage- og skolemiljøer er ett av flere kompetanseutviklingsområder som direktoratet jobber med for skoler og barnehager. I denne satsingen kombinerer vi tiltak som direkte veiledning i kommuner (Læringsmiljøprosjektet), deltakelse i nasjonale og fylkesvise samlinger, utviklingsarbeid på egen arbeidsplass, lærende nettverk og støtte til lokale ressurspersoner. Nytt i 2017 er nettkurs om barnehage- og skolemiljø og mobbing, der deltakerne kan videreutvikle både sin individuelle kompetanse og skolens eller barnehagens kollektive kompetanse. I 2017 har vi også utviklet et videreutdanningstilbud til skoleledere om temaet skolemiljø, mobbing og andre krenkelser.

Et nytt regelverk om skolemiljø ble innført 01.08.2017. Hensikten er å styrke elevenes rett til å ha det trygt og godt på skolen. Skolene har nå fått et større ansvar for å sikre elevene et trygt og godt skolemiljø. Skolens ansatte har plikt til å følge med og avdekke mobbing og andre krenkelser.

Vi ser en økning i antall elever som opplever mobbing, til tross for mange tiltak både lokalt, regionalt og nasjonalt i mange år. Elevundersøkelsen 2017 viser at 5 prosent av elevene opplever mobbing to til tre ganger i måneden. 5 prosent utgjør cirka 22 000 elever.

Andel elever som oppgir at de mobbes to til tre ganger i måneden eller mer i perioden 2014 til 2017 - alle klassetrinn

Lovendringen har fått mye oppmerksomhet, og fylkesmennene har hatt en markant økning i antall saker om skolemiljø etter innføringen. Henvendelsene er av ulik karakter, og de fleste er sammensatte og kompliserte saker. Noen av sakene har grensesnitt opp mot barnevern og spesialpedagogiske behov. Fylkesmannsembetene melder om kapasitetsutfordringer knyttet til behandlingen av sakene.

Mål for Utdanningsdirektoratet: barnehage- og skoleeiere som arbeider kunnskapsbasert i utviklingen av sine barnehager og skoler og overfor lærebedrifter

Direktoratet formidler pålitelig og relevant informasjon i form av forskning og statistikk.

Kunnskapsgrunnlaget skal blant annet sette sektorene i stand til å avdekke hva som virker, og hva som er utfordringer ved egen praksis, og sørge for at rettssikkerheten ivaretas i alle ledd.

Vi arbeider systematisk mot sektorene med å videreutvikle kunnskapsgrunnlaget. I mange sammenhenger brukes forskningskunnskap fra pilotprosjekter sammen med erfaringer fra sektorene for å utvikle tiltak som prøves ut og evalueres for å se om tiltakene kan være nyttige for alle i sektoren. Eksempler på slike tiltak er:

- Modeller for økt fysisk aktivitet på ungdomstrinnet, som ble utviklet i 2017 med påfølgende utprøving i inneværende skoleår (2017/2018)
- «Et lag rundt eleven», som vurderer effekten av økt tverrfaglig samarbeid mellom aktører i og rundt skolen og styrking av utvalgte ressurser. Utprøvingen startet skoleåret 2017/2018

Vi ser fortsatt at mye av kunnskapen vi innhenter og publiserer, ikke blir bearbeidet og formidlet i tilstrekkelig grad til å bidra til bedre barnehage, skole og fagopplæring. Vi mener det er hensiktsmessig å samle innsatsen rundt noen sentrale kunnskapsområder og samtidig flytte ressurser fra innsamling av kunnskap til bearbeiding og formidling av kunnskap.

Kunnskapsinnhenting

Direktoratet arbeider systematisk med å skaffe informasjon fra barnehager, skoler og fagopplæring. Informasjon fra sektorene som Utdanningsdirektoratet henter inn og bearbeider, er blant annet:

- fakta, for eksempel antall barnehagebarn, elever og læreplaner
- synspunkter, for eksempel Foreldreundersøkelsen, Elevundersøkelsen og Lærlingundersøkelsen
- prestasjoner, for eksempel nasjonale prøver, eksamen og PISA
- innhenting og sammenstilling av ulik informasjon, for eksempel observasjon, evaluering og effektforskning

Det meste av forskningsarbeidet som Utdanningsdirektoratet har ansvar for, er initiert av Kunnskapsdepartementet. Vi har til enhver tid mellom 40 og 50 aktive forsknings- og evalueringssoppdrag. Det relativt store antallet oppdrag, og hva vi ønsker å få vite gjennom disse, kan gå på bekostning av behovet for å se nærmere på mer sammensatte problemstillinger i sektorene.

Basert på de utfordringene vi identifiserer i samarbeid med sektorene, mener direktoratet at det er viktig å avveie løpende kunnskapsbehov opp mot mer sammenhengende og grundigere studier.

Kunnskapsformidling

Brukerne våre opplever formidlingen av faktagrunnlag og forskning som nyttig og brukervennlig. Nettsidene våre med tall og forskning brukes hyppigere nå enn tidligere i det daglige arbeidet (Omdømmeundersøkelsen 2017).

Sammen med EVA i Danmark og Skolverket i Sverige har vi etablert en skandinavisk database for barnehageforskning (NB-ECEC). Forskningen fra denne databasen brukes for å lage forskningsmagasinet Vetuva, som brukes aktivt i barnehagene.

I kontakt med brukerne får vi viktige tilbakemeldinger som bidrar til å forbedre formidlingspraksisen vår. Prioritering, kvalitet, målgruppetenking og brukerinnsett er sentrale momenter i vårt videre arbeid med kunnskapsformidling.

Bruk av kunnskap i sektorene

Utdanningsdirektoratet satte i 2017 i gang et tjenstedesignprosjekt for å innhente informasjon om kvalitetsvurderingsprosesser lokalt. Informasjonen fra prosjektet skal blant annet brukes til å videreutvikle veiledningen i kvalitetsarbeid på udir.no og verktøyene i Skoleporten.

Kvalitetsvurderingsverktøy

Mange barnehage- og skoleeiere bruker kvalitetsvurderingsverktøy utviklet av Utdanningsdirektoratet. Samtidig finnes det en rekke kommersielle aktører som tilbyr tilsvarende tjenester. Særlig private aktører benytter seg av de kommersielle tilbudene.

Spørsmål til Barnehage-Norge 2017 gir oss viktig informasjon om bruken av verktøyene som inngår i kvalitetsvurderingssystemene for barnehager. Barnehagestyrerne mener at kvalitetsverktøyene bidrar til endring av praksis i barnehagen, og at nytten av verktøyene er god.

Andel barnehagestyrere som benytter kvalitetsverktøy	2014	2017
Har du som styrer benyttet Utdanningsdirektoratets ståstedsanalyse?	13,5 %	53,5 %
Har du som styrer benyttet Utdanningsdirektoratets foreldreundersøkelse?	84,11 ¹ %	57,7 %
Har du som styrer benyttet Utdanningsdirektoratets støttemateriell for pedagogisk dokumentasjon?	-	46,1 %
Har du som styrer benyttet Udirs støttemateriell om ekstern barnehagevurdering?	15,0 %	14,3 %
Har du som styrer benyttet RefLex – egenvurderingsskjema om foreldreråd og samarbeidsutvalg?	-	15,3 %

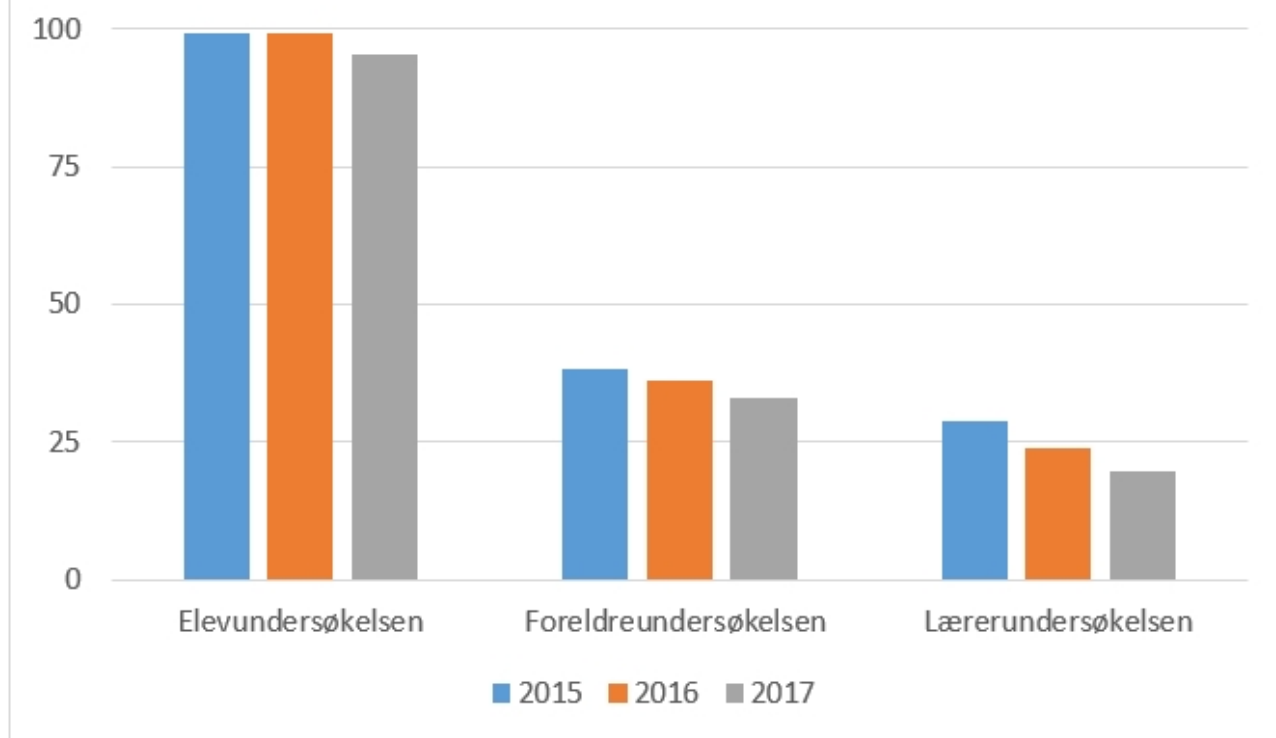
1) I 2014 ble det spurt om foreldreundersøkelser generelt, ikke Utdanningsdirektoratets egen foreldreundersøkelse.

Brukerundersøkelser

Utdanningsdirektoratet gjennomfører brukerundersøkelser hvert år. Foreldreundersøkelsen for barnehagen ble i 2016 tatt i bruk av 38 prosent av barnehagene. I 2017 økte denne andelen til 45 prosent. De aller fleste av de øvrige barnehagene gjennomfører andre brukerundersøkelser rettet mot foreldre.

Kommunene må administrere og gjennomføre Elevundersøkelsen (obligatorisk for skoleeiere). I 2017 ble den gjennomført av 95 prosent av kommunene. Langt færre skoleeiere gjennomførte Foreldreundersøkelsen og Lærerundersøkelsen (se tabellen nedenfor). I 2017 har andelen som svarer på obligatoriske trinn, sunket, mens andelen har økt på frivillige trinn.

Andel av kommunene som brukte brukerundersøkelsene høsten 2015-2017

Skolene som ikke har gjennomført undersøkelsen, forklarer dette med bytte av rektor, sykdom i administrasjonen og/eller svikt i rutiner. Utdanningsdirektoratet skal samarbeide med fylkesmennene om tiltak for å øke gjennomføringen av undersøkelsene på de obligatoriske trinnene.

Alle fylkeskommuner gjennomfører både Elevundersøkelsen og Lærlingundersøkelsen hvert år (obligatorisk å gjennomføre, men frivillig for elever og lærlinger å svare på, se vedlegg nedenfor). Langt færre fylkeskommuner har brukt Foreldreundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Voksenopplæringsundersøkelsen.

Vedlegg Svarprosent på direktoratets ulike brukerundersøkelser i grunnsopplæringen

Andre prioriterte oppgaver

Vi har valgt å omtale åtte større oppdrag i årsrapporten i tillegg til de som er nevnt under målene. Disse er trukket frem enten på grunn av politisk oppmerksomhet, mange berørte aktører i sektorene eller betydelig innsats fra direktoratets side. Omtalen under hvert oppdrag sier noe om

- formål med oppdraget

- resultater i 2017
- vesentlige utfordringer
- anbefalinger videre

0–24-samarbeidet

0–24-samarbeidet skal tilrettelegge for bedre samordnede tjenester og en mer helhetlig innsats for utsatte barn og unge under 24 år og deres familier. Stat og kommune skal samhandle bedre om tiltak for at flere skal lykkes i skolen og fullføre videregående opplæring som grunnlag for en varig tilknytning til arbeidslivet. Udir koordinerer programmet, som også omfatter Helsedirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), Arbeids- og velferdsdirektoratet (Avdir) og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi).

I 2017 ble det utarbeidet en ny strategi for perioden 2017–2020. I denne strategien er brukerinvolvering og digitalisering gjennomgående prinsipper.

Det har vært vanskelig å få fram en klar sammenheng mellom tiltak og målene for programmet. Derfor er det viktig å følge opp, slik at vi kan komme nærmere målet om bedre samordning i kommunene og økt gjennomføring for utsatte barn og unge.

For å lykkes med programmet er det behov for oppmerksomhet og forankring hos politisk ledelse og i departementene. Det er behov for økt samhandling mellom involverte departementer og direktorater. Dette kan realiseres ved at de aktuelle direktoratene får samme mål knyttet til 0–24-samarbeidet i tildelingsbrevet. Når utfordringen er manglende tverrsektorielt samarbeid for å øke gjennomføring for utsatte barn og unge, bør målet si noe om det. Dette vil kunne bidra til større grad av samhandling og dialog mellom direktoratene for å komme fram til målrettede og samordnede tiltak.

Endringer i yrkesfaglige utdanningsprogram

Utdanningsdirektoratet sendte våren 2017 forslag til endringer i yrkesfaglige utdanningsprogram på offentlig høring. Bakgrunnen for at Utdanningsdirektoratet sendte ut denne høringen for Kunnskapsdepartementet, var at Utdanningsdirektoratet har elektroniske høringsverktøy. Høringsforslaget som ble sendt ut, avvok på flere punkter fra Utdanningsdirektoratets anbefalinger.

Hovedpunktene i avvikene mellom Utdanningsdirektoratets anbefalinger og høringsforslaget gjelder andre og flere kriterier for vurdering. Eksempler er konsistens og bærekraft.

Utdanningsdirektoratet sendte i oktober 2017 en oppsummering av nesten 1 500 høringssvar til Kunnskapsdepartementet. Det store antallet høringssvar indikerer stor aktivitet og interesse i sektoren for de foreslåtte endringene i yrkesfaglige utdanningsprogram.

Etter planen skulle endringene i tilbudsstrukturer for yrkesfaglige utdanningsprogram være klare innen 2017. Dette er skjøvet ut til 2018. Når endringene er klare, skal Utdanningsdirektoratet utarbeide nye læreplaner for alle de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Dette arbeidet ble påbegynt ved utgangen av 2017.

Fraværsgrensen

Fraværsgrensen ble innført høsten 2016. Tall viser at fraværet har gått ned med 40 prosent for dagsfraværet og 25 prosent for timesfraværet.

Antall median fraværstimer og fraværstimer – utvikling over tid			
	Median dager	Median timer	Antall elever
Skoleåret 2014/2015	6	13	165 899
Skoleåret 2015/2016	5	12	166 369
Skoleåret 2016/2017	3	9	166 189

Fraværstall fra udir.no/statistikk viser at elever i videregående opplæring typisk hadde 3 dager og 9 timer fravær skoleåret 2016/2017. Fraværet har generelt sett gått ned de siste skoleårene, både på studieforbereidende og yrkesfaglige utdanningsprogram, men den største nedgangen har vært på yrkesfag. Det har vært nedgang i alle fylker, men størst i Oslo og Finnmark. Det er små forskjeller mellom fraværstall i private og offentlige skoler.

Dagsfraværet for elevene med høyest fravær fra tidligere har gått ned med 30 prosent. Samtidig viser tallene at andelen elever uten vurdering og andelen elever som slutter, ikke har økt. Av de elevene som ikke får vurdering i flere enn ett fag på grunn av for mye fravær, ser vi at andelen til og med har gått noe ned sammenlignet med forrige skoleår.

En undersøkelse gjennomført av [FAFO](#) i 2017 konkluderer med at mange rektorer mener at innføringen av fraværsgrensen er altoverveiende positiv, men uttrykker også bekymring for at lærerne nå har mindre rom for profesjonelt skjønn knyttet til om en elev har tilstrekkelig vurderingsgrunnlag for å få karakterer.

Fastleger melder om økt tilstrømning av elever som har behov for dokumentasjon av fravær for bagatellmessige plager. Dette er tidkrevende og pålegger elevene økte økonomiske kostnader. Den positive siden ved det er at fastlegene nå kan få etablert en relasjon til ungdom som trenger det, og som ellers i liten grad oppsøker dem.

Virkningene av innføringen av fraværsgrensen skal evalueres over tid.

Gjennomgang av sluttvurderingssystemet

Formålet med gjennomgangen av sluttvurderingssystemet har vært å vurdere status og beskrive prosesser som pågår i arbeidet med å utvikle kvaliteten på standpunktvurdering og eksamen. Med dette som utgangspunkt skulle vi vurdere behovet for nye tiltak som kan bidra til økt kvalitet. Det blir viktig å sikre at eksamens- og standpunkt karakterene reflekterer kompetanse i tråd med de nye læreplanene i fagene og bidrar til å realisere intensjonene i fagfornyelsen.

Arbeidet har blant annet bestått i å beskrive sluttvurderingssystemet og sammenstille kunnskapsgrunnlaget for å vurdere styrken og utfordringene ved dagens ordninger og praksis. Gjennomgangen av kunnskapsgrunnlaget viser at det er behov for å se nærmere på dagens system, spesielt fordi eksamensordningen i liten grad har endret seg til tross for læreplanreformer og større læreplanrevisjoner. Det er mye oppmerksomhet rettet mot dette arbeidet, da det er knyttet mange ressurser til sluttvurderingen og kvaliteten har konsekvenser for mange unge og voksne i grunnopplæringen.

En utfordring vi er svært bevisste på, er å finne en god balanse mellom det å være framtidsrettet og det å utvikle en sikker og forutsigbar sluttvurderingsordning.

En analyse av hvorfor vurderingssystemene og -ordningene er som de er i dag, kan gi grunnlag for et mer langsiktig og helhetlig arbeid med standpunkt og eksamen. Udir anbefaler at vi ved hjelp av brukerinvolvering bygger opp støttestrukturer for å utvikle et tolkningsfellesskap til støtte for standpunktvurderingen. Dette skal bidra til at standpunktkarakteren i fag er uttrykk for det samme, uavhengig av skole og faglærer. I tillegg blir det viktig å videreutvikle relevante eksamensordninger som en del av arbeidet med å utvikle nye læreplaner i fagfornyelsen.

Internasjonalt arbeid

Vi deltar i en rekke internasjonale prosjekter, komiteer, nettverk og arbeidsgrupper både på nordisk og europeisk nivå og i regi av OECD eller andre organisasjoner. Det globale perspektivet blir stadig viktigere, og deltakelse i ulike internasjonale fora gjør deltakelse i viktige utdanningspolitiske diskurser mulig. Vi knytter verdifulle kontakter og får tilgang til den fremste kompetansen som finnes på utdanningsfeltet. Vår Internasjonal strategi 2015–2020 gir mål og føringer for det internasjonale engasjementet.

Det nordiske samarbeidet har stor betydning og gir oss mulighet til å utveksle erfaringer og få inspirasjon fra land som har mange av de samme utfordringene som oss, og vi deltar aktivt i nordiske nettverk knyttet til læreplanutvikling, vurdering, forskning og evaluering. Samarbeidet med OECD er høyt prioritert, og Utdanningsdirektoratet deltar også aktivt i en rekke komiteer og styringsgrupper, blant annet Centre for Educational Research and Innovation (CERI), Programme for International Student Assessment (PISA), Teaching and Learning International Survey (TALIS), European Early Childhood Education and Care (ECEC) og National Excellence in School Leadership Initiative (NESLI). I CERI er Utdanningsdirektoratets direktør Hege Nilssen valgt som Chair for inneværende periode.

I forbindelse med det norske formannskapet i Nordisk ministerråd 2017 ble det initiert et treårig nordisk samarbeidsprosjekt, Nordisk 0–24, tverrsektoriell innsats for utsatte barn og unge. Utdanningsdirektoratet leder prosjektet, og målsettingen er å bidra til erfaringsdeling og læring om hvordan ulike forvaltningsnivåer og sektorer best kan utvikle et samordnet, helhetlig og relevant tjenestetilbud for utsatte barn og unge og deres familier. Alle de nordiske landene og selvstyreområdene deltar i prosjektet med nasjonale caser, og det er iverksatt en forskningsbasert følgeevaluering av prosjektet.

I 2016 ble FNs bærekraftsagenda 2030 vedtatt, og Norge har forpliktet seg til å rapportere på de nye

bærekraftsmålene, inkludert målene for utdanning. Det har vært en betydelig utvikling på feltet i 2017. En rekke indikatorer er definert, og UNESCO Institute for Statistics har kommet med en første rapportering og en prognose som viser at seks av ti barn og unge globalt ikke når et minimumsnivå av ferdigheter i lesing og matematikk. Situasjonen betegnes som en utdanningskrise, og den er særlig utfordrende for jenter, barn med handikap og barn og unge i kriserammede områder.

Deltakelse i storskala internasjonale undersøkelser om læringsutbytte er en viktig del av det internasjonale samarbeidet. International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA) er en sentral aktør på dette feltet, og i 2017 ble resultatene fra Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS) 2016 og International Civic and Citizenship Education Study (ICCS) 2016 offentliggjort. Den internasjonale studien PIRLS kartlegger og sammenligner leseferdighetene hos elever rundt tiårsalderen. Resultatene fra PIRLS 2016 er omtalt under sektormålene. Resultatene fra IEA-undersøkelsen ICCS viste at Norge og de øvrige nordiske deltakerlandene skårer høyt på kunnskap om og forståelse av hvordan demokratiet fungerer i teori og praksis (kilde: <https://www.udir.no/iccs>), og resultatene viser en positiv utvikling siden forrige gang ICCS ble gjennomført, i 2009.

Kunnskap fra internasjonale undersøkelser og samarbeid utgjør et viktig kunnskapsgrunnlag for nasjonal politikkutforming, men det er en utfordring å formidle resultatene slik at de også kan brukes konkret i samarbeidet med skoleeiere og barnehagemyndighet, lærerutdanning og profesjonsutvikling.

Nasjonal realfagsstrategi

Strategien skal mobilisere, bevisstgjøre og forplikte dem som er tette på barn og unge, slik at barn og unges kompetanse i realfag forbedres.

Et av hovedtiltakene i strategien er Realfagskommuner. I 2017 har 54 kommuner med sine barnehager og skoler deltatt i satsingen. Kommunene utvikler lokale realfagsstrategier med utgangspunkt i egne utfordringer og behov. Følgeevalueringen av Realfagskommuner viser at tiltaket har vært vellykket fordi opplegget er praksisnært og tar utgangspunkt i lokale forutsetninger og behov. Samtidig gir rammer gitt ovenfra og implementering av lærende nettverk kommunene incentiver og strukturer for å drive utviklingsarbeid. Evalueringen viser at det er systematisk arbeid over tid der kommunen jobber helhetlig med ulike tiltak og gjenbraker strukturer, som ser ut til å ha størst virkning.

Høsten 2017 arrangerte vi i samarbeid med fylkesmannsembetene fem regionale konferanser med til sammen 1 300 deltakere. Konferansene har bidratt til å gjøre realfagsstrategien og tiltakene i den kjent. Kommunene viste fram eksempler på hvordan man kan jobbe målrettet med realfag lokalt i barnehager og skoler. I tillegg ble resultater fra PISA og TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) presentert.

Det er fortsatt behov for kompetanseutvikling i realfag innenfor spesifikke områder, som overgangen mellom barnetrinn og ungdomstrinn, for elever som presterer lavt, og for elever med stort læringspotensial. I 2018 lanseres Realfagsløyper til bruk i det lokale utviklingsarbeidet. Realfagsløypene består av

kompetanseutviklingspakker der blant annet disse områdene blir tematisert.

Omstilling av Statped

Omstillingen var begrunnet med at Statped skulle bli mer tilgjengelig for brukerne og gi et mer likeverdig tilbud. Statped skulle ha spisskompetanse på sine områder og bidra til kunnskaps- og kompetansedeling innenfor disse områdene. Statped skulle også utvikle en strategi for prioritering av områder for forsknings- og utviklingsarbeid. Et sentralt grep var å samle kompetansen i de tidligere elleve kompetansesentrene under en felles ledelse.

Evalueringen av omstillingen av Statped viser at Statped er på vei mot målsettingene som har vært førende for omstillingen. Statped har levert og fulgt opp tiltak og oppgaver i hele omstillingsperioden.

Behovene i kommunene og fylkeskommunene er svært ulike, og det er deres behov som er utgangspunktet for tjenester fra Statped. Vi ser at tjenestene som Statped tilbyr, fortsatt kan virke til dels overlappede for ulike grupper. Direktoratet ønsker å se på om det er mulig å tydeliggjøre grensesnittet mellom Statped og lokalt nivå, slik at tjenestene på statlig og lokalt nivå i større grad kan komplettere hverandre. Vi skal se videre på Statpeds tjenestetilbud og statlige inntektskrav, slik at kommunal økonomi og reiseavstand ikke er til hinder for kompetanseheving fra Statped.

I den videre oppfølgingen av Statped er det viktig å se styring, organisering og tjenestetilbud i sammenheng med politikkutformingen som foregår på nasjonalt nivå rettet mot det kommunale og fylkeskommunale apparatet, og da i særlig grad på det spesialpedagogiske området. Statped skal fortsatt være en tydelig, tilgjengelig og likeverdig tjeneste for alle kommuner og fylkeskommuner. Det er også et mål at Statped blir mer aktiv mot Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), noe som krever en tydeligere rolle- og ansvarsbeskrivelse. Vi ønsker å spisse målsettingene slik at disse blir mer brukerrettede effektmål og samtidig harmonerer bedre med direktoratets mål. I tillegg vil vi involvere Statped mer i arbeidet der det er relevant å se Statpeds kompetanse i sammenheng med direktoratets utviklingsområder. Slik kan Statped delta i utforming av barnehagen og skolen på innholdssiden og på den måten styrke inkluderingsperspektivet i det spesialpedagogiske feltet.

Tilskuddsforvaltning og tilskuddskontroll

Mesteparten av budsjettet vårt, 8,8 mrd. kroner i 2017, går til ulike tilskuddsordninger. Vår tilskuddsportefølje følges opp hvert år gjennom risikovurdering og kategorisering av tilskuddsordningene. Dette er et viktig virkemiddel som bidrar til en mer målrettet kontroll. Vi viser for øvrig til egen rapport om tilskuddsforvaltning og tilskuddskontroll for 2017.

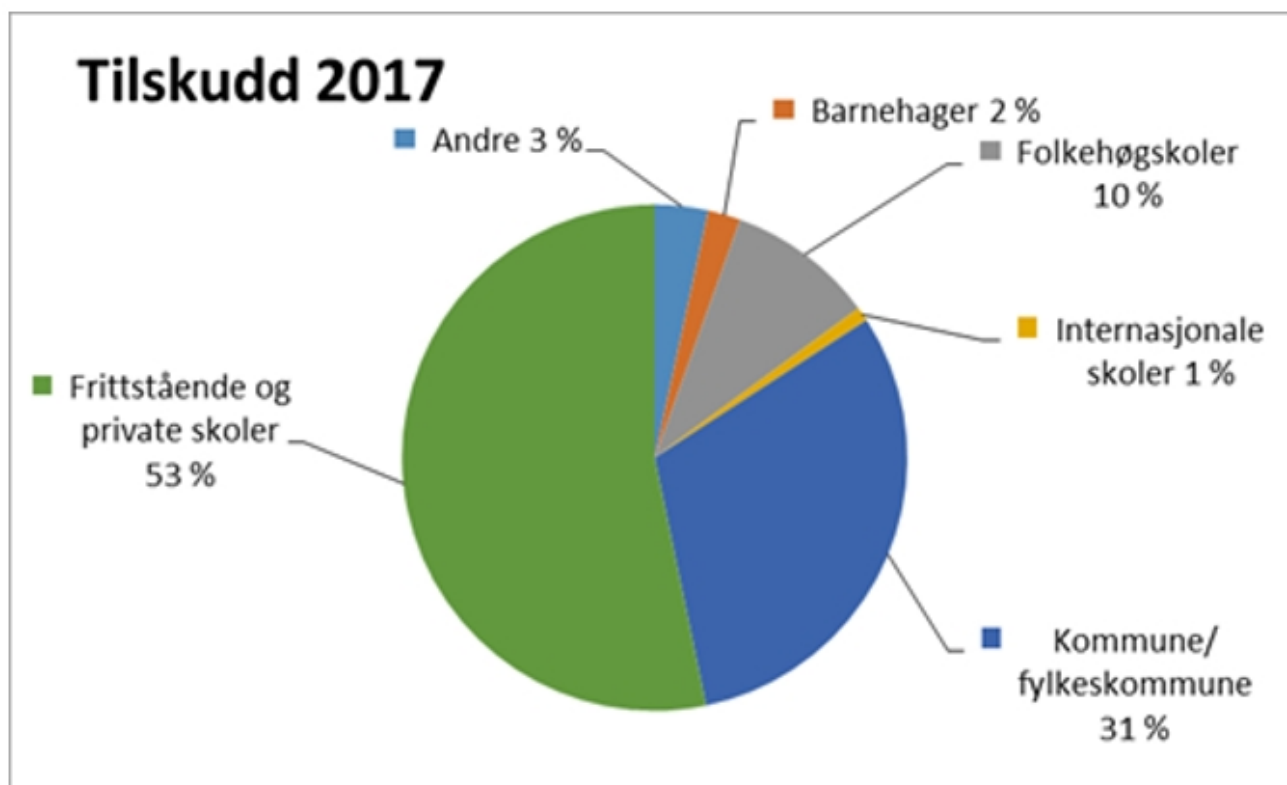
Vi har gjennom flere år prioritert arbeidet med å legge om tilskuddsforvaltningen fra manuelle rutiner til en helhetlig elektronisk forvaltningsløsning for å gi besparelser både for sektorene, embetene og internt i Udir.

I 2017 har vi lagt til rette for å effektivisere flere av tilskuddsordningene våre. Fylkesmennene har forvaltet tilskudd til leirskoleopplæring og til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge. Dette er ordninger

som krever forholdvis store ressurser både hos embetene og hos kommunene i forhold til størrelsen på tilskuddet. De nye modellene for beregning av tilskudd bygger på data fra sentrale datakilder. Det gjør at vi fra 2018 kan ta forvaltningen av ordningene¹ inn til Udir og legge dem inn i vår helhetlige forvaltningsløsning (HFL). Omleggingen gjør at embetene får frigjort kapasitet, og at søknadsprosessene blir betraktelig forenklet for kommunene.

Vi har arbeidet med å forenkle søknadsprosessen når det gjelder tilskudd til lærlinger, praksisbrevkandidater og lærekandidater med særskilte behov. En ny tjeneste for fylkeskommunene blir en del av den helhetlige forvaltningsløsningen vår fra 2018. Det legges nå til rette for at fylkeskommunen ikke skal sende dokumentasjon knyttet til søknadene inn til direktoratet. I 2018 vil vi vurdere å utvide tjenesten til også å omfatte søknadsprosessen mellom lærebedrift/opplæringskontor og fylkeskommune.

I 2017 var tildelingen på 8,8 mrd. kroner, fordelt på 49 hovedgrupper av ordninger, dette er 0,7 mrd. kroner mer enn i 2016. Økningen skyldes først og fremst en kraftigere satsing på økt lærerinnsett på 1.-4. trinn. Friskolefeltet hadde også en relativt stor økning fra 2016 til 2017. Det skyldes at det er etablert flere frittstående grunnskoler og videregående skoler, og at det har vært en vekst i elevtallet i eksisterende friskoler.

Vi vurderer fortløpende tilskuddsordningene våre for å se om de treffer de kvalitative og kvantitative målene som er satt. I tillegg kontrollerer vi om ordningene har kriterier som kan benyttes til å vurdere risiko og styringseffektivitet. Vi vurderer hvilke ordninger som bør forvaltes av fylkesmennene, og hvilke som bør forvaltes av direktoratet. I de tilfellene Fylkesmannens nærhet til tilskuddsmottakerne ikke er nødvendig og vi har objektive tildelingskriterier for ordningen, er det et mål å sentralisere forvaltningen. Stordrift og

standardisering gjør at fylkesmennene kan bruke den frigjorte kapasiteten til oppgaver der nærhetsprinsippet er viktig. Arbeidet med å forenkle, avbyråkratisere og fjerne tidstyver er en annen dimensjon i dette.

1) For opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge gjelder dette aldersgruppen 6–15 år.

Særskilte aktiviteter

Tabellen nedenfor gir en oversikt over status på de særskilte aktivitetene for begge virksomhetene i 2017. I noen tilfeller viser vi til nærmere omtale andre steder i årsrapporten.

Senter for IKT i utdanningen

Særskilt aktivitet – Senter for IKT i utdanningen 2017	STATUS
Bidra i arbeidet med utvikling av IKT-strategi for grunnopplæringen, i samarbeid med Utdanningsdirektoratet.	Oppdraget er omtalt ovenfor under Særskilte aktiviteter for Udir – Bidra i arbeidet med utvikling av IKT-strategi for grunnopplæringen.
I samarbeid med Utdanningsdirektoratet forberede innføring av Feide som primær innloggingsløsning for nasjonale prøver og eksamen fra høsten 2018 / våren 2019 - Herunder forberede overgangsordning for kommuner som ikke kommer i mål med Feide innen fristen, samt tilby hensiktsmessige løsninger for spesielle grupper som ikke kan pålegges Feide.	Senteret har vært opptatt av utrulling av Feide til de siste 70 kommunene i 2017. Ved årsskiftet 2017/2018 mangler 38 kommuner Feide. Av disse er 28 i gang med prosjekter eller har søkt om Feide-godkjenning. I tillegg til spesielle grupper som ikke kan pålegges Feide, må anslagsvis 10–15 kommuner sannsynligvis tilbys en alternativ overgangsordning / alternativ innloggingsløsning for nasjonale prøver høsten 2018.
Utarbeide en plan for opptrapping av skoleeierne framtidige brukerbetaling for Feide slik at denne fra 2020 av dekker grunnopplæringens andel av Feide driftsutgifter, jf. brev av 22.09.2016.	En plan for opptrapping av skoleeierne brukerbetaling ble sendt Kunnskapsdepartementet 27.04.2017. Kunnskapsdepartementet har besluttet at driften av Feide skal være brukerfinansiert fra og med 01.01.2018. Endringene er avklart med KMD. Skoleeierne ble i brev av 31.10.2017 orientert om endringene og den nye finansierings- og prismodellen gjeldende fra 01.01.2018.

Utdanningsdirektoratet

Særskilt aktivitet – Utdanningsdirektoratet 2017	STATUS
Implementere ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver	Oppdraget er omtalt nærmere under mål 1 i Del III – Implementering av ny rammeplan.
Foreta en vurdering av kommunenes tilsynsansvar og bruken av fylkesmennenes hjemmel til å føre tilsyn med enkeltbarnehager innen ultimo august 2018	Tilsyn i særlige tilfeller har vært tema både på en felles samling for saksbehandlerne og på et felles fagmøte. Informasjonen så langt viser at det foreløpig har vært gjennomført få tilsyn med barnehager i særlige tilfeller. I mange av tilfellene der bruk av hjemmelen har vært vurdert, har barnehagemyndighetene selv fulgt opp saken på en tilfredsstillende måte.
Ivareta og koordinere 0-24 samarbeidet (2015 – 2020), jf. oppdragsbrev nr. 16-15	Oppdraget er omtalt nærmere under Andre prioriterte oppgaver i Del III – 0-24-samarbeidet.
"Bidra i arbeidet med å revidere og digitalisere ""Arbeid med enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger – En håndbok for kommunene"". IMDi har fått oppdrag om å lede arbeidet"	Håndboken ble ferdigstilt 1. juli 2017 og oversendt Justisdepartementet. Den er gjort tilgjengelig for kommunene på nettsidene til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Håndboken er et verktøy for planlegging av bosettingsarbeidet med denne gruppen i kommunene. Justisdepartementet har delegert forvaltningen av håndboken til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet.
Samarbeide med Helsedirektoratet og andre relevante instanser om opplærings situasjonen for asylsøkere og flyktninger, blant annet gjennom regionale kurs	Fylkesmennene har fått midler av Udir til å videreføre kompetansehevingen fra de regionale kursene i 2016. Embetene har organisert kompetansetiltakene i fylkene basert på kommunenes faglige behov.
Utvikle og implementere et helhetlig og varig system for etter- og videreutdanning av yrkesfaglærere i tråd med Yrkesfaglærerløftet og Prop. 1 S (2016–2017). Systemet bør ses i sammenheng med den desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling i 2017-meldingen	Oppdraget er omtalt nærmere under mål 1 i Del III – Yrkesfaglærerløftet.
Bidra i KDs i arbeid med å revidere kompetansestrategien for barnehagen som	Oppdraget er omtalt nærmere under mål 1 i Del III – Revidert kompetansestrategi i barnehagen.

skal ferdigstilles høsten 2017	
<p>Bidra til gjennomføring av tiltak i regjeringens opptrappingsplan mot vold og seksuelle overgrep, blant annet gjennom revidering av statlig veileder</p> <p>I samarbeid med Senter for IKT i Utdanningen forberede innføring av Feide som primærinloggingsløsning for nasjonale prøver og eksamen fra høsten 2018 / våren 2019. Herunder forberede overgangsordning for kommuner som ikke kommer i mål med Feide innen fristen, samt tilby hensiktsmessige løsninger for spesielle grupper som ikke kan pålegges Feide</p>	<p>Arbeidet er i gang og avsluttes i løpet av 2018. Det er Bufdir som har ansvar for oppgaven. Bufdir involverer medarbeidere i Utdanningsdirektoratet i ulike faser av prosessen. Udir er representert i en tverrsektoriell ledergruppe som følger arbeidet.</p> <p>Ved årsskiftet 2017/2018 mangler 38 kommuner Feide. Av disse er 28 i gang med prosjekter eller har søkt om Feide-godkjenning. I tillegg til spesielle grupper som ikke kan pålegges Feide, må anslagsvis 10–15 kommuner sannsynligvis tilbys en alternativ overgangsordning / alternativ innloggingsløsning for nasjonale prøver høsten 2018.</p> <p>Oppdraget er omtalt nedenfor under Særskilte aktiviteter for Senter for IKT – Forberede innføring av Feide som primær innloggingsløsning.</p>
Bidra i arbeidet med utvikling av IKT-strategi for grunnopplæringen, i samarbeid med Senter for IKT i utdanningen.	IKT-strategi for grunnopplæringen er fastsatt av Kunnskapsdepartementet, blant annet basert på kunnskapsgrunnlag og faglig rådgivning fra Senter for IKT i utdanningen og Udir.
Innen 30. juni 2017 levere endelig rapport fra evalueringen av omorganiseringen av Statped. Direktoratet skal følge opp evalueringen i dialog med departementet	Rapporten om evalueringen av omorganiseringen av Statped ble ferdigstilt 29. juni 2017. Direktoratet har fulgt opp evalueringen gjennom dialoger med departementet høsten 2017.
Igangsette evaluering av SFO, inkl. for elever med særskilte behov på 5.-7. trinn, jf. Dokument 8:114 S (2015-2016) og Innst. 69 S (2016-2017). Udir skal ha dialog med departementet om rammene for evalueringsoppdraget	NTNU gjennomfører en nasjonal evaluering av SFO (2017/2018). Resultater fra evalueringen vil inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget til en stortingsmelding som skal utarbeides på feltet.
"Delta i utviklingen av tiltak i delprogram ""Oppvekst og utdanning"" i ny Groruddalssatsing (2017-2026) og administrere tildeling av midler til Oslo kommune"	Utdanningsdirektoratet deltar i delprogramstyret og administrerer en tildeling av 10 mill. kroner per år til satsingen. Etter det første året er flere prosjekter i gang og omfatter blant annet styrket språkutvikling i barnehagen og tiltak for økt gjennomføring i videregående opplæring.
Forberede overgangen til nytt regelverk om	Oppdraget er omtalt nærmere under mål 2 i Del III –

<p>skolemiljø, herunder behandling av klagesaker, i dialog med departementet</p>	<p>Arbeidet med et inkluderende barnehage- og skolemiljø</p>
<p>Gå igjennom rapporteringskrav og kontrollrutiner for private skoler og vurderer om det bør gjøres endringer for å unngå urettmessig utbetaling av tilskudd og at skolene tar for mye skolepenger</p>	<p>Vi kontrollerer skolepengesatsen som rapporteres i årsregnskapet for alle private skoler hvert år. I 2017 førte vi tilsyn med de ti skolene med høyest rapportert skolepengesats. Alle skolepengesatsene var innenfor lovlig nivå. Vår vurdering er at rapportering og kontroll er tilstrekkelig for å avdekke vesentlige feil i utbetalingen av tilskudd.</p>
<p>Gjennomføre en modellutprøving for økt inkludering av barn og unge med særskilte behov i barnehage og skole gjennom bedre utnyttelse av de samlede ressursene ved Statped, Fylkesmannen og lokalt nivå, i utvalgte regioner</p>	<p>Arbeidet med modellutprøvingene ble iverksatt høsten 2017. To embeter følger opp modellutprøvinger på kommunalt og fylkeskommunalt nivå. Statped er også inkludert og involvert i modellutprøvingene både gjennom samarbeid med embetene og i samarbeid med aktuelle kommuner og fylkeskommuner.</p>
<p>Sammen med styret for de samiske videregående skolene i Kautokeino og Karasjok utarbeide en forpliktende plan for skolenes utviklingsarbeid.</p>	<p>I forbindelse med oppnevning av nytt styre sommeren 2017 ble det besluttet at det var det nye styret som skulle holde i arbeidet med planen for skolenes utviklingsarbeid. Udir har fulgt opp saken i styringsdialogen. Den felles planen som nå foreligger, vil bli videreutviklet våren 2018.</p>
<p>Gjennomføre utvikling av det sørsamiske fjernundervisningstilbudet ved Sameskolen for Midt-Norge, jf. kommende oppdragsbrev</p>	<p>I oppdragsbrev 2-17 fikk Udir i oppdrag å iverksette tiltak som sikrer videreutvikling av fjernundervisningstilbudet. Den tidligere Sameskolen for Midt-Norge heter etter omleggingen i 2017 Sørsamisk kunnskapspark. Udir følger opp videreutviklingen av fjernundervisningstilbudet, både når det gjelder tilrettelegging, organisering og innhold gjennom styringsdialogen. Fylkesmannen i Nordland følger aktivt opp med kompetansehevingstiltak.</p>
<p>Udir skal delta i prosjektgruppe med DSB, Helsedir og POD om et utviklingsprosjekt som skal sørge for bedre oppfølging av skolenes og barnehagenes beredskap mot alvorlige tilsiktede hendelser, jf. kommende felles oppdragsbrev.</p>	<p>Udir har deltatt i prosjektet i 2017, og rapporten fra arbeidet ble levert til Kunnskapsdepartementet 30. november 2017. Prosjektet fortsetter arbeidet med å foreslå aktiviteter videre, på oppdrag fra KD.</p>
<p>Udir skal utarbeide utkast til høringsnotat og</p>	<p>Direktoratet har oversendt høringsbrev om forslag til</p>

sende på høring forslag om å endre forskrift til opplæringsloven slik at realkompetansevurdering skal kunne foregå på et annet språk enn norsk og samisk, jf. tiltak i Meld. St. 16 (2015-16) Fra utenforskap til ny sjanse	endringer i regelverk om realkompetansevurdering til Kunnskapsdepartementet.
Forvalte desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen	Oppdraget er omtalt nærmere under mål 1 i Del III – Modell for kompetanseutvikling.

Del IV Styring og kontroll i verksemda

I denne delen gjer vi først greie for rutinar og prosessar knytte til styring og kontroll som gjeld for det nye Utdanningsdirektoratet f.o.m. 01.01.2018. For rapportering av særskilde krav for 2017 skil vi mellom omtalane frå senteret og omtalane frå direktoratet nedanfor.

Vi vil i forbindelse med samanslåinga av senteret og Utdanningsdirektoratet gå igjennom, oppdatere og ved behov revidere rutinar og prosessar knytte til styring og kontroll.

Verksemdsstyring

Direktoratet tar i styringa av verksemda utgangspunkt i det årlege tildelingsbrevet frå departementet, supplerande tildelingsbrev og oppdragsbrev. Vi utarbeider årleg ein plan for verksemda med bakgrunn i desse styringsdokumenta. Sjølv om praksis for styring i direktoratet framleis i stor grad baserer seg på løysingar og utsjekk av gitte oppgåver og oppdrag, har vi arbeidd meir mot mål- og resultatstyring (MRS) dei siste åra.

Direktoratet, Kunnskapsdepartementet (KD) og Direktoratet for økonomistyring (DFØ) har i 2016 og 2017 samarbeidd om å utvikle styringsdialogen, der vi la særleg vekt på formulering av mål og hensiktsmessig rapportering. Dei nye måla for den nye verksemda er likevel ikkje utarbeidd gjennom dette samarbeidet.

Direktoratet arbeider strategisk med styring og oppfølging av sektorretta digitale tenester, og porteføljestyingsfunksjonen vår har som formål å gi god oversikt, heilskap og samanheng i styringa av dei digitale tenestene.

Utviklingspotensialet

Direktoratet meiner det vil vere nyttig å fortsetje eit samarbeid om utvikling av styringsdialogen i 2018. Vi ser behov for å utvikle vidare målhierarkiet i samarbeid med KD.

Med utgangspunkt i at mål handlar om behov for endring, bør utfordringsbildet i sektorane danne grunnlag for val av mål. Måla bør angi ambisjonar om forbetring, og direktoratet må ha handlingsrom til å velje dei verkemidla som er best eigna for å løyse utfordringane. Ein føresetnad for å oppnå måla er at tiltaka er tilpassa behova i sektorane. Dersom direktoratet skal kunne tilpasse tenestene sine til det brukarane har behov for, undervegs i prosessen, bør føringane frå departementet i større grad dreiest frå kva som skal gjerast, til kva resultat eller effektar ein ønsker.

Senter for IKT i utdanningen

Overordna vurdering av opplegget for styring

Under følger ei særskild rapportering på krav frå tildelingsbrev 2017 for Senter for IKT i utdanninga.

HMS-arbeid

Arbeidsmiljøutvalet har i samarbeid med bedriftshelsetenesta utarbeidd ein handlingsplan for HMS-arbeidet for 2017, der mellom anna sjukefråvær, arbeidsmiljø, livsstil, helse og ergonomi inngår.

Senteret har tilsett ein HR- og administrasjonssjef med kompetanse på feltet, og bedriftshelsetenesta har vore brukt der det syntest mest formålstenleg.

Senteret har lagt til rette for arbeidstakarar som treng tilrettelegging ut frå helsesituasjonen. I tillegg har vi jamleg tatt imot personar (via andre instansar som for eksempel Nav) som har hatt behov for arbeidstrening, språktrening o.l.

Arbeid med innkjøp

Senteret har hatt rammeavtalar på hyppig brukte område.

Senteret har laga interne rettleiarar for berekning av terskelverdiar ved innkjøp og for gjennomføring av tilbodskonkurransar. I tillegg har vi utarbeidd prosedyrar for gjennomføring av anbodskonkurransar og interne retningslinjer for arbeidsdeling i forbindelse med anbodsprosessar.

Arbeid med sikkerheit og beredskap i 2017

Senteret har utarbeidd eit styringssystem for informasjonssikkerheit. Vi har i 2017 følgd opp arbeidet med tiltak mot scenario som kan inntreffe, og som er sentrale for å definere kva for konkrete arbeidsoperasjonar, oppdrag, prosjekt etc. som utgjer ein særleg risiko for verksemda.

Senteret har ikkje gjennomført ei fullskala kriseøving. Vi har ein operasjonell og praktisk beredskapsplan som vil bli brukt ved alle hendingar. I forbindelse med fusjonen med Utdanningsdirektoratet har det vore gjennomført ei risikovurdering av sjølve fusjonen.

I tillegg har vi gjennomført brannøvingar med evakuering.

Senteret har vurdert faren for terror eller andre ytre hendingar som liten, både for lokasjonen i Tromsø og for lokasjonen i Oslo. Men begge er svært sentralt plasserte, og ved spesielle hendingar (statsbesøk, nobelprisutdeling m.m.) vil trusselbildet vere vesentleg meir alvorleg.

Senteret har hatt eit krisekommunikasjonssystem med SMS-varsling (stille varsling). Det er innført rutinar for å sikre at alle tilsette til kvar tid er tilkopla denne varslingstenesta.

Effektivisering

Senter for IKT i utdanninga har følgd opp og gjennomført kutta i samsvar med avbyråkratiserings- og effektiviseringstiltaka frå regjeringa.

Talet på lærlingar i verksemdene i perioden 2015–2017

Senteret har hatt som uttalt mål å ha to lærlingar innan IKT-servicefag til kvar tid. Tabellen under viser utviklinga i talet på lærlingar innan IKT-servicefag:

År	Tromsø	Oslo	Totalt
2015	1	1	2
2016	1	1	2
2017	1	1	2

Fakta om personellsituasjonen

Kjønnsfordeling totalt og på ulike stillingsnivå (fast tilsette)

Senter for IKT i utdanninga hadde per 31.12.2017 65 fast tilsette (ikkje inkludert direktøren). Av dei var 36 kvinner og 27 menn.

I leiargruppa har det i 2017 vore tre menn (inkludert direktøren) og fire kvinner. Det er 57 prosent kvinner i stillingsgruppa avdelingsdirektør. Det ligg godt over målet i hovudavtalen om 40 prosent kvinner i leiarstillingar innanfor ei definert leiarstillingsgruppe.

Oversikt over arbeidstid (heiltid/deltid) – faste og mellombelse stillingar

Senter for IKT i utdanninga har i hovudsak kunngjort stillingar som 100 prosent-stillingar. I dei tilfella deltidsstillingar har vore brukte, har det primært vore etter ønske frå søkarar/tilsette. Redusert arbeidstid er

også innvilga når arbeidstakarar av helsemessige, sosiale eller andre vektige velferdsgrunnar har hatt behov for det, jf. arbeidsmiljølova § 10-2 (4).

Oversikt over sjukefråvær / anna fråvær

Senter for IKT i utdanninga hadde i 2017 eit gjennomsnittleg sjukefråvær (inkludert eigenmeld fråvær) på 2,4 prosent.

Senteret har løpande følgt opp sjukefråværet, mellom anna gjennom rapporteringar til AMU og leiargruppa.

Utdanningsdirektoratet

Overordna vurdering av opplegget for styring

Direktoratet vurderer opplegget for styring og kontroll i 2017 som godt.

Under følger ei særskild rapportering på krav frå tildelingsbrevet.

Styring av den eksterne porteføljen vår

Fylkesmannsembeta

Utdanningsdirektoratet styrer fylkesmennene i samsvar med styringssystemet som Kommunal- og moderniseringsdepartementet innførte frå 2016. I styringsskriva for 2017 blei det berre gjort små justeringar, med hovudvekt på å redusere talet på oppdrag og rapporteringskrav. I møta med fylkesmennene har vi lagt vekt på særskilde utfordringar i det enkelte embetet basert på ein oppdatert statusrapport, framfor å ha ein gjennomgang av årsrapporten frå året før. Innhaldet i dei felles fagmøta med utdanningsdirektørane er også endra. Vi har lagt større vekt på dialog, diskusjon og gruppearbeid for å sikre at vi får betre fagleg utbytte av møta. I 2017 blei det gjennomført tre felles fagmøte. Tilbakemeldingane på endringane er positive, og vi opplever ein meir formålstenleg styrings- og fagdialog.

Nasjonale senter

1. januar 2018 blei ansvaret for den faglege styringa av dei nasjonale sentera overførte til dei respektive vertsinstitusjonane.

Departementet har hatt ansvaret for prosessen med overføringa, medan direktoratet har hatt den løpande styringa av sentera gjennom ordinære rapporteringsrutinar, styringsdialog og kontaktmøte med senterleiarane. Arbeidet med nedbygging av restmidlar i nokre av sentera blei førte vidare i 2017.

Statlege samiske skolar

Samisk vidaregåande skole i Karasjok og Samisk vidaregåande skole og reindriftsskole i Kautokeino har felles styre med tilhøyrande styresekretariat. I 2017 blei det oppnemnt nytt styre, med funksjonstid frå 01.08.2017 til 31.08.2019.

I 2017 bestemte KD at Sameskolen for Midt-Noreg skulle leggast om, og at det skulle etablerast eit senter for

fjernundervisning – Sørsamisk kunnskapspark (Åarjelsaemien vierhtiesåafoe).

Statped

Det er ikkje gjort vesentlege endringar i styringa av Statped i 2017. Sjå elles omtale av evalueringa av omstillingsprosessen under Del III, Andre prioriterte oppgåver.

Internkontroll

Internkontrollsystemet i Direktoratet dekker arbeidet med sikkerheit og beredskap og risikostyring på ulike nivå i verksemda. Direktoratet har tilfredsstillande rutinar og prosessar som skal førebygge uønskte hendingar. Skulle det likevel inntreffe ei uønskt hending, har vi beredskap til å gjenopprette normal drift og avgrense skaden. Det blei ikkje avdekt vesentlege avvik på sikkerheits- og beredskapsområdet i direktoratet i 2017.

Risikovurdering for direktoratet 2017

Under viser vi ei risikooppdatering ved årsslutt på dei områda som direktoratet løfta til departementet i 2. tertialrapport i 2017. Vi registrerer framleis risiko på alle områda og følger systematisk opp med førebyggjande tiltak for å unngå avvik frå planar og måloppnåing.

Fagfornyinga

Risikoen er knytt til framdrifta i arbeidet og til forventningane om konkrete resultat. Forseinkingar i prosessen på grunn av omfattande veksingar mellom forvaltningsnivåa og behovet for raske avklaringar med departementet bidrar til at framdrifta i arbeidet kan bli skadelidande. Reell involvering tar tid, og det er ein risiko for at sektorane ikkje opplever å bli nok involverte i arbeidet med fagfornyinga.

For å forhindre mangel på involvering og at framdrifta blir forseinka, må den gjensidige forpliktinga mellom departementet og direktoratet styrkast. Vi bruker alle aktuelle nettverk og møtepunkt for å kommunisere samanhengen mellom lokal kompetanseutvikling og dei endringane som kjem med fagfornyinga.

Vi har revidert milepelsplanen for framdrifta og har fått eigne kontaktpersonar for partane. Direktoratet og departementet har jamlege møte og involverer sektorane gjennom høyringar, spørjingar, blogg og konferansar. Vi skal også vurdere korleis vi kan rigge læreplanprosessen i neste fase og sikre betre kommunikasjon og større openheit i forvaltninga.

Psykososialt arbeid

Risiko knytt til innføring av nye reglar om psykososialt skolemiljø – mellom anna ein ny aktivitetsplikt og ei handhevingsordning – handlar om kompetanse og kapasitet til å følge opp regelverket i sektorane. Svikt i rutinar kan føre til at ikkje alle elevar vil oppleve at dei har eit trygt og godt skolemiljø.

Direktoratet gjennomfører, i samarbeid med embeta, samlingar der erfaringsutveksling er hovudtema. Det gjeld for eksempel erfaringar som direktoratet og embeta har gjort seg som klageinstans. Vi vil saman vurdere tiltak for å sikre felles praksis og saksbehandling på tvers av fylka.

Fleire embete melder at omfanget av saker har vore betydeleg sidan reglane tredde i kraft 1. august 2017. Det fører til at andre oppgåver må prioriterast ned. Temaet har høg prioritet i styringsdialogen med utdanningsdirektørane.

0–24-samarbeidet

Sentrale erfaringar frå denne første perioden er at det er uklar samanheng mellom innsatsar/tiltak og måla for programmet. Gjennomføringsstrategien må bli breiare, og det er nødvendig å utvide og forsterke tiltaksporteføljen til programmet. Basert på desse erfaringane har programmet laga ein ny strategi for perioden 2017–2020. Vi er også i ferd med å rydde i og bygge opp ein ny tiltaksportefølje med nokre større og meir kraftfulle innsatsar. Brukarinvolvering og digitalisering skal vere gjennomgåande prinsipp i arbeidet.

Det er ein risiko for at vi ikkje når målet om betre samordning i kommunane og betre gjennomføring for utsette barn og unge. Vi ser at for å lykkast med å utvikle målretta tiltak må vi bli betre til å samordne oss på statleg nivå. Dette kan for eksempel realiserast ved at dei involverte direktorata får eitt felles overordna mål i tildelingsbrevet. Når utfordringa på statleg nivå er manglande tverrsektorielt samarbeid for å auke gjennomføringa for utsette barn og unge, må dette målet seie noko om det. Eit slikt grep kan styrke merksemda og forankringa på alle nivå.

Yrkesfaglærarløftet – pilotering av kombinerte etter- og vidareutdanningstilbod for yrkesfaglærarar

Risikoen i 2. tertial var knytt til eit mindreforbruk på om lag kr 3,7 mill. kroner i 2017. Utfordringa er løyst ved at alle udisponerte midlar frå 2017 er overførte til utbetaling i 2018 på grunn av faseforskyving.

Informasjonsstrategi

I kommunikasjonsstrategien for Utdanningsdirektoratet har vi lagt vekt på tre verdiar som skal ligge til grunn for all vår kommunikasjon: Vi skal vere empatiske, modige og tydelege.

Omdømmeundersøkinga 2017 viser at brukarane våre opplever at udir.no er nyttig og brukarvennleg og relevant for arbeidskvardagen deira. Brukartilfredsheita knytt til klart språk og relevant og tilgjengeleg informasjon ligg på mellom 83 og 98 prosent.

På Facebook har vi registrert at særleg tre tema engasjerer spesielt: barnehage, skolemiljø og mobbing og fagfornyninga. Vi har brukt Facebook saman med udir-bloggen til å be om innspel i arbeidet med å fornye faga. I november fekk vi 1 500 innspel på andre skisse til kjerneelement. Den aktive og strategiske bruken av Facebook er éin av grunnane til at det har komme så mange innspel.

Vi utnyttar dei digitale kommunikasjonskanalane ved å tenke digitalt frå starten i staden for å ta utgangspunkt i eit tradisjonelt dokumentformat. For breiare omtale av informasjonsarbeidet, sjå Del III, Andre prioriterte oppgåver.

HMS-arbeid

Utdanningsdirektoratet arbeider systematisk og målretta for å sikre eit godt arbeidsmiljø for alle tilsette. Vi

har ei HMS-handbok og eit arbeidsmiljøutval (AMU) som sikrar at arbeidet med arbeidsmiljø, helse og sikkerheit blir gjennomført i samsvar med krava som er fastsette i lover og forskrifter.

AMU arrangerer HMS-veker kvart år. I fire veker gjennomfører vi ei rekke tiltak for å auke bevisstheita om god helse, godt arbeidsmiljø og god sikkerheit. I tillegg motiverer vi dei tilsette til å ta nokre enkle grep for å få ein sunnare arbeidskvardag.

Arbeid med innkjøp

Utdanningsdirektoratet bruker eit elektronisk innkjøpsverktøy for alle innkjøp over 100 000 kroner. Det er i løpet av 2017 lyst ut 46 konkurransar. Vi har interne rutinar for utarbeiding av utlysingstekst, oppfølging av konkurransen undervegs, vurdering av tilbod og inngåing av kontraktar.

Både lov og forskrift om offentlege innkjøp har gjennomgått store endringar, seinast i januar 2017. Endringane har ført til justeringar av interne rettleiingar og rutinar i 2017.

Arbeid med sikkerheit og beredskap i 2017

Det er ikkje registrert kritiske hendingar på sikkerheits- og beredskapsområdet i direktoratet i 2017.

Kunnskapsdepartementets styringsdokument for arbeid med samfunnssikkerheit og beredskap i kunnskapssektoren ligg til grunn for arbeidet vårt på feltet – saman med e-forvaltningsforskrifta og Handlingsplan for informasjonssikkerhet i statsforvaltningen 2015–2017 frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet. ROS-analysar blir gjennomførte mellom anna for samfunnssikkerheit og beredskap, for HMS-området og for IT-systema til direktoratet.

Direktoratet gjennomførte ei krise- og beredskapsøving i juni 2017.

Ei evaluering av øvinga viste at direktoratet bør vidareutvikle tiltakskorta, arbeide med å forbetre koordineringa mellom kriseleiinga og støttefunksjonane og trene meir på å bruke CIM-verktøyet.

Styringssystem for informasjonssikkerheit (SSIS) – styring og kontroll

Styringssystemet for informasjonssikkerheit i direktoratet er basert på ISO 27001:2013 og 27002:2013, og er tilpassa dei behova direktoratet har i verksemda si. Direktoratet arbeider kontinuerleg for å forbetre styringssystemet.

Sikkerheit i digitale tenester

Direktoratet har styrkt samordninga på tvers av digitale tenester og system. Dette omfattar område som autentisering og autorisering av brukarar, kryptert overføring av informasjon, pseudonymisering av personopplysningar og skjerming av publiserte data for små aggregeringseiningar for å motverke indirekte identifisering av personopplysningar. Det blir gjennomført oppdateringar av teknisk infrastruktur i samsvar med god praksis, slik at vi opprettheld ei forsvarleg sikring mot innbrot og/eller tenestenektangrep.

Den digitale beredskapen er godt innøvd, og systemet blir evaluert minst éin gong i året.

Direktoratet utnyttar nasjonale felleskomponentar der det er mogleg.

Kunnskap, kompetanse og kultur

Direktoratet arbeider kontinuerleg for å vidareutvikle bevisstheit, kompetanse og kultur hos alle tilsette i verksemda. Alle nytilsette får sikkerhetsopplæring, som omfattar fysisk sikkerheit, informasjonssikkerheit og personvern. Tilsette får også tilbod om kurs og bistand, mellom anna i arbeidet med ROS-analysar.

Utdanningsdirektoratet gjennomfører aktivitetar i den nasjonale sikkerheitsmånaden. I år blei det gjennomført e-læringskurs med vekt på behandling av personopplysningar, og formidling av kunnskap om den kommande personvernforordninga (GDPR).

Om iverksette og planlagde effektiviseringstiltak (digitalt førsteval)

I forbindelse med Meld. St. 27 Digital agenda skal alle statlege verksemder identifisere gevinstar ved effektivisering gjennom digitale tenester.

Digitaliseringsarbeidet i direktoratet har i 2017 bidratt til større grad av sjølvbetening, automatisering av arbeidsprosessar og automatiske kontrollar i systema våre. Det gjeld mellom anna forenkling av tilskotsordninga for lærlingar og lærekandidatar med særskilde behov, forvaltning av vidareutdanningsordninga og forvaltninga av læremiddeltilskot. Større brukarvennlegheit har også ført til mindre behov for brukarstøtte, for eksempel i forbindelse med eksamen og prøver.

Status for likestilling

I Utdanningsdirektoratet er 63,6 prosent av dei tilsette kvinner, medan 36,4 prosent er menn. Toppleiinga bestod per 31.12.17 av fire menn og fire kvinner. Av 20 avdelingsdirektørar var 75 prosent kvinner og 25 prosent menn.

Lærlingar i verksemdene i perioden 2015–2017

Ambisjonen vår har vore å ha fire lærlingar i kontor- og administrasjonsfaget og to lærlingar i IKT-servicefag i 2017. Ambisjonen blei innfridd i 2017.

Lærlingar i direktoratet

Fagområde	2015	2016	2017
Kontor- og administrasjonsfaget	3	4	4
IKT-servicefag	2	2	2
Totalt	5	6	6

Del V Vurdering av fremtidsutsikter

Vi må ha ein heilskapleg og samordna verkemiddelbruk

Vi skal bidra til læring, meistring og trivsel for barn og unge, og oppgåveløysinga vår skal gi større måloppnåing og dokumentert meirverdi i barnehagar, skolar og opplæring. I løpet av hausten 2017 identifiserte vi sentrale oppgåver og fagmiljø i dei to tidlegare verksemdene som skal jobbe saman for å skape gode synergjar i den nye verksemda. Slik vil vi oppnå ein høgare kvalitet på tenestene våre og ei betre oppgåveløysing i det nye direktoratet.

I løpet av våren 2018 startar vi strategiprosessen vår. I strategien skal vi identifisere korleis vi skal jobbe framover for å nå måla våre.

Vi må jobbe tverrfagleg og sektorovergripande

Fleire av utfordringane vi står overfor, er sektorovergripande og tverrsektorielle, og ein del problemstillingar relaterer seg også til fleire velferdsområde. Vi ser at det er nødvendig å jobbe saman og samordne oss med andre direktorat for å løyse nokre av dei store utfordringane i samfunnet. Vi må bidra til heilskap og samanheng i oppgåveløysinga på tvers av direktoratområde, slik at brukarane våre opplever ei koordinert og samla tilnærming. Eit eksempel på eit slikt tverrsektorielt samarbeid er 0–24-prosjektet, som handlar om utsette barn og unge.

Vi må jobbe med kontinuerlege forbetringar ut frå kunnskapsgrunnlaget

Det er framleis for store kvalitetsforskjellar mellom barnehagar og mellom skolar. Det er framleis langt igjen til målet om eit likeverdig barnehage- og opplæringstilbod i heile landet.

Vi ser at dei skolane og barnehagane som jobbar profesjonsfagleg, systematisk og heilskapleg innanfor sine strukturar, også har dei beste føresetnadene for å skape eit godt barnehage- og opplæringstilbod. Dette er skolar og barnehagar som jobbar kunnskapsbasert og analytisk med kontinuerleg forbetring. Det er også ein klar samanheng mellom kvaliteten på tilbodet og samspelet mellom den enkelte barnehagen eller skolen og eigaren.

Vi skal ha færre nasjonale satsingar og meir skreddarsaum

Det siste året har vi bevega oss bort frå dei store, felles nasjonale satsingane, til fordel for meir lokalt tilpassa tiltak. Kommunar og fylkeskommunar har ulik kapasitet og kompetanse til å drive kvalitetsutvikling i skolen, og nasjonale satsingar gir ikkje tilstrekkeleg rom for lokal tilpassing. Framover skal statlege midlar til etterutdanning i større grad bygge opp under det kommunale og fylkeskommunale ansvaret for kvalitetsutvikling, og midlane skal stimulere til langsiktig samarbeid mellom skoleeigarane og lærarutdanningane. For skolar som over tid slit med svake resultat, er oppfølgingsordninga etablert for at staten skal kunne støtte og rettleie kommunar og fylkeskommunar.

Vi må utnytte potensialet digitaliseringa gir oss

Noregs evne til å vere konkurransedyktig er avhengig av at vi utdannar elevar med dei ferdigheitene og den kompetansen som krevst i samfunns- og arbeidslivet i framtida. Digitaliseringa i samfunnet går på tvers av etatar, sektorar, fagfelt og forvaltningsnivå, og det er uutnytta synergjar mellom nivåa i utdanningsløpet som krev eit heilskapleg syn på digitalisering.

Digitalisering gjer større læringsutbytte og betre tilpassa opplæring mogleg. Utdanningsdirektoratet må vere ein pådrivar for endringane som må til for å ta dette potensialet i bruk, mellom anna gjennom arbeidet med å implementere IKT-strategien for grunnopplæringa.

Vi skal sette brukaren i sentrum

Omdreiinga frå nasjonal satsing til skreddarsaum er eit av eksempla på at vi i stadig større grad tilpassar tiltak og verkemiddel til behova hos brukarane. I 2017 var brukarorientering betre integrert i oppgåveløysinga vår. Vi snakkar med kommunar for å høyre kva slags støtte dei treng frå oss i arbeidet med å rekruttere fleire minoritetsspråklege barn til barnehagen – og i arbeidet med fagfornyninga inviterer vi «alle» til å komme med sine meiningar og perspektiv. Vi høyrer på innspela frå brukarane våre, og vi gjer vårt beste for å endre verkemidla og tenestene våre i takt med behova deira.

Kunnskapsgrunnlaget er den viktigaste reiskapen vi har for å ta informerte og strategiske val

Vi ønsker stadig å forbetre og bruke kunnskapsgrunnlaget vårt på nye måtar. Vi er i ferd med å etablere to større evalueringsprogram som begge eksemplifiserer ei bevisst dreiging i valet av verkemiddel.

Implementeringa av rammeplanen for barnehagen skal evaluerast i perioden 2018–2022. Evalueringa av fagfornyninga startar også i 2018 og held fram til 2025. Vi meiner at det er fleire gevinstar å hente frå denne typen evalueringsprogram. Vi får større og meir samanhengande evalueringar i staden for mange mindre og spreidde oppdrag. Vi får vite meir om effekten av verkemidla våre, noko som gir oss betre anledning til å justere dei undervegs. Denne kunnskapen vil også gi eit godt grunnlag for den vidare politikkkutforminga.

Del VI Årsregnskap 2017 Senter for IKT i utdanning

Ledelseskommentar

Senter for IKT i utdanningen (senteret) ble opprettet i 2010 og er underlagt Kunnskapsdepartementet. Senteret er et statlig forvaltningsorgan som fører regnskap i henhold til kontantprinsippet, slik det framgår av prinsippnoten til årsregnskapet. Senteret skal bidra til økt kvalitet i opplæringen med bruk av informasjons- og kommunikasjons-teknologi for barn i barnehagene, elever i grunnopplæringen og studenter i lærer- og barnehagelærerutdanningen.

Årsregnskapet utgjør del VI i årsrapporten til Kunnskapsdepartementet.

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, R-115 fra Finansdepartementet og Kunnskapsdepartementets instruks om økonomistyring.

Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av senterets disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter og inntekter.

I 2017 har senteret samlet disponert tildelinger på kap. 224 på kr 92 722 000, kap. 226 kr 23 764 000, kap. 258 kr 2 000 000, kap. 281 kr 1 000 000 og kap. 231 kr 172 000, samt hatt et inntektskrav på kap. 3224 på kr 1 665 000.

Mindreutgiften for senteret på kap. 224 og merinntekt på kap.3224 ble samlet kr 3 194 000. På kap. 226 ble det totalt en mindreutgift på kr 1 547 000, på kap. 258 ble det en mindreutgift på kr 771 000 og på kap. 281 ble det en mindreutgift på kr 1 000 000. Senteret har søkt Kunnskapsdepartementet om å få overført mindreutgiften til 2018.

Det totale mindreforbruket kan forklares gjennom et noe lavere aktivitetsnivå enn planlagt, på grunn av forberedelser til at senteret skulle fusjoneres med Utdanningsdirektoratet 1. januar 2018.

På kap. 224, kap. 226 og kap. 258 var det utbetalinger til lønn og sosiale utgifter på kr 59 225 608, mot kr 50 919 312 i 2016. Økningen skyldes i hovedsak innføring av pensjonskostnader i 2017.

Oslo 15. mars 2018

Hege Nilssen
Utdanningsdirektoratet

Prinsippnote

Årsregnskapet for Senter for IKT i utdanningen er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2016 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av Kunnskapsdepartementet.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a. Regnskapet følger kalenderåret.
- b. Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- c. Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.

d. Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.

Oppstilling av rapporteringen

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner.

Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene. Senter for IKT i utdanningen er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som senteret har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet senteret har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser senteret står oppført med i statens kapitalregnskap. Kolonnen "Samlet tildeling" viser hva senteret har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post.

Artskontorrapporteringen

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall som senteret har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Senteret har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres og vises derfor ikke som en inntekt i oppstillingen. Note 8 til artskontorrapporteringen viser forskjeller mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Årsregnskap for Senteret 2017 med tabeller

[Årsregnskap for Senteret 2017 med tabeller \(pdf\)](#)

Del VI Årsregnskap 2017 for Utdanningsdirektoratet

Ledelseskommentar

Formål

Utdanningsdirektoratet ble opprettet i 2004 og er underlagt Kunnskapsdepartementet.

Utdanningsdirektoratet er et ordinært statlig forvaltningsorgan som fører regnskap i samsvar med kontantprinsippet, slik det går fram av prinsippnoten til årsregnskapet.

Utdanningsdirektoratet skal bidra til at sektormålene som er satt for barnehagen og grunnsopplæringen i Prop. 1 S (2016-2017) for KD nås. De overordnede sektormålene for barnehagen og grunnsopplæringen skal danne grunnlaget for prioritering av faglige mål og områder, og for utvikling av nye tiltak eller virkemidler.

Utdanningsdirektoratet har etatsstyringsansvar for det statlige, spesialpedagogiske støttesystemet (Statped) og for styrene for statlige skoler som gir opplæring etter opplæringsloven. Utdanningsdirektoratets styringsansvar innebærer blant annet utarbeidelse av styringsdokumenter, tildeling av midler, styringsdialog, vurdering av måloppnåelse og å se styringen i sammenheng.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra Kunnskapsdepartementet i hovedinstruksen for økonomiforvaltningen i Utdanningsdirektoratet. Vi mener regnskapet gir et dekkende bilde av Utdanningsdirektoratets disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

Utdanningsdirektoratet har samlet disponert tildelinger på utgiftssiden á kr 12 971 501 000. Etter fullmakt fra Finansdepartementet har vi utgiftsført betalt merverdiavgift på kapittel 1 633 Nettoordning statlig betalt merverdiavgift, post 01 driftsutgifter med kr 78 783 506.

Kr 9 742 735 606 av tildelingen gjelder tilskuddsmidler og andre overføringer fra staten.

Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet utgjør kr 811 745 495. Av dette utgjør lønn og sosiale utgifter 32,0 prosent og andre utbetalinger til drift 68,0 prosent. Vi viser her til note 2 og 3.

Utdanningsdirektoratet har totale inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet på kr 101 545 583. Av dette utgjør 77,7 prosent tilskudd og overføringer fra andre statlige virksomheter. 22,3 prosent er salgs- og leieinnbetalinger.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen viser en del avvik, men det har en naturlig forklaring, da de vesentlige avvikene kommer av tildelinger og fullmakter som er gitt til andre statlige virksomheter i samsvar med tildelingsbrevet fra Kunnskapsdepartementet.

I tillegg har det vært noen mindre avvik mellom tildelte midler på utgiftssiden og regnskapsførte utgifter som går fram av note B. Utdanningsdirektoratet søker om overføringer innenfor 5 prosent-regelen og med henvisning til stikkordet «kan overføres».

Vurderinger av endringer fra 2016 til 2017

Vi hadde en betydelig nedgang i tilskudd og overføringer fra andre statlige virksomheter i 2017. Dette skyldes nedgang i refusjon av ODA-godkjente utgifter. ODA-godkjente utgifter gjelder tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge. Vi viser her til note 1.

Salgs- og leieinnbetalinger har økt med kr 15 547 543 fra 2016 til 2017. Økningen skyldes inngått avtale med Vigo IKS om bruk av eksamenstjenesten til lokal gitt eksamen. Vigo IKS har i henhold til avtalen betalt for sin andel av utvikling, drift og forvaltning av eksamenstjenesten. Vi viser her til note 1.

Tilskuddsforvaltningen og andre overføringer fra staten økt med kr 921 029 620 eller 10,4 prosent fra 2016 til 2017. Den viktigste årsaken er økningen i tilskudd til kommuner i satsingen «Tidlig innsats i skolen gjennom økt lærerinnsats på 1.–4. trinn». Vi viser her til note 7.

R-118 Budsjettering og regnskapsføring av pensjonspremie for statlige virksomheter fra 2017 medfører en betydelig økning i utbetalinger til lønn som skyldes pensjonsutgifter og arbeidsgiveravgift på pensjonsutgifter. Vi viser her til note 2.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Utdanningsdirektoratet. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per dags dato, men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2018.

Beretningen er unntatt offentlighet fram til Stortinget har fått Dokument 1 fra Riksrevisjonen, men vil bli publisert på udir.no så snart dokumentet er offentlig.

Oslo, den 15.03.2018

Hege Nilssen
Utdanningsdirektoratet

Prinsippnote

Årsregnskapet for Utdanningsdirektoratet er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, i nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2, de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a. Regnskapet følger kalenderåret
- b. Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c. Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d. Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingen av bevilgnings- og artskontorrapporteringen er utarbeidet etter de samme prinsippene, men

gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Utdanningsdirektoratet er tilknyttet konsernkontoordningen i Norges Bank i samsvar med krav i bestemmelsene punkt 3.7.1. Ordinære forvaltingsorganer (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskontoen ved overgangen til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Utdanningsdirektoratet har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Utdanningsdirektoratet har fullmakt til å disponere. Kolonnen "Samlet tildeling" viser hva Utdanningsdirektoratet har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrevet for seg og underlagte virksomheter, for hver kombinasjon av kapittel/post. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser Utdanningsdirektoratet står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste kombinasjonen av kapittel/post i en annen virksomhet (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra Utdanningsdirektoratet selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapportert av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten, og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall som Utdanningsdirektoratet har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Utdanningsdirektoratet har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Årsregnskap for Utdanningsdirektoratet 2017 med tabeller

Kilder

Kilder brukt i årsrapporten 2017

Forfatter/utgiver	Tittel på rapporten
Agenda Kaupang	Kartlegging av <u>kommunenes erfaringer med å praktisere regelverket om bruk av offentlige tilskudd og foreldrebetaling i private barnehager 2017</u>
Burson-Marsteller	<u>Omdømmeundersøkelsen</u>
Dronning Mauds Minne Høgskole (DMMH)	Evaluering av <u>rammeplanen 2017</u>
International Movement Towards Educational Change (IMTEC)	<u>Profesjonsutvikling i skolen</u>
Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)	<u>Deltakerundersøkelsen for barnehageansatte 2017</u>
NIFU	Evaluering av <u>Ungdomstrinn i utvikling</u>
NIFU	<u>Deltakerundersøkelsen for lærere 2017</u>
NIFU	<u>Spørsmål til Skole-Norge våren 2017</u>
NIFU	<u>Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2017</u>
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)	<u>Elevundersøkelsen 2017: Mobbing og arbeidsro</u>
NTNU	Sluttrapport fra <u>Ungdomstrinn i utvikling</u>
NTNU	Gjennomføre en undersøkelse om <u>overgangen mellom skole og arbeidsliv for elever med utviklingshemming</u>
NTNU	Evaluering av <u>Læringsmiljøprosjektet</u>
NTNU	Evaluering av <u>videreføring av rektorutdanning</u>
OECD	<u>Innovating Education and Educating for Innovation</u>
Lesesenteret	Godt Nytt! <u>Norske resultater fra PIRLS 2016</u>
Trøndelag Forskning og Utvikling	Følgeevaluering av <u>kompetansestrategi for barnehagen</u>
Utdanningsdirektoratet	<u>Utdanningsspeilet 2017</u>

Relevante nettsteder

Dataporten

Delrett

Du bestemmer

Feide

Finnlærebedrift

IKT i praksis

IKT-plan

Monitor skole 2016 – Skolens digitale tilstand

RefLex

Senter for IKT i utdanningen

ssb.no

Udir.no

Utdanning.no